

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra křesťanské výchovy

Pavλίna Raučínová

Vliv vybraných osobností duchovního života
na spiritualitu člověka

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová, PhD.

Obor: Učitelství náboženství a Katechetika

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne

.....
Bc. Pavlína Raučínová

Poděkování

Děkuji Mgr. Marcele Fojtíkové Roubalové, PhD. za odborné vedení diplomové práce , cenné rady a podněty.

Obsah

Úvod.....	5
Teoretická část.....	7
1. O spiritualitě.....	8
Etymologie slova	8
Pojem spiritualita	9
2. Období adolescence	12
Pojem mládež.....	12
Mládež a volný čas	15
3. Spiritualita a výchova.....	18
Duchovní složka osobnosti.....	18
Duchovní výchova	19
3. Don Bosco a bratr Roger	24
Život Dona Bosca	25
Dílo Dona Bosca	26
Život bratra Rogera.....	28
Dílo bratra Rogera	30
Praktická část.....	32
4. Cíl a popis praktické části	33
Výzkumné šetření.....	34
Popisná statistika.....	34
Srovnání vybraných položek	40
Ověřování hypotéz	42
5. Diskuse.....	46
Závěr.....	51
Použitá literatura	53

Úvod

„Spiritualita člověka povznáší nad všední honbu za hmotnými statky a za lacinou zábavou. Je to něco, co souvisí s nejhlubším nitrem, s jádrem lidské bytosti, s nejvyššími, konečnými cíli naší existence, s ušlechtilými city a hodnotami, jež pociťujeme jako posvátné, s krásou, pravdou, láskou a dobrem, se skutečnou moudrostí. Spiritualitou člověk přesahuje sám sebe ve vztahu ke kosmu, k celému lidstvu i k přírodě a zároveň objevuje své pravé já, které je v harmonii se sebou samým a nachází nejhlubší smysl svého života. Setkává se zde s tajemstvím, kterému se máme otevřít celým svým bytím za pomoci tiché meditace nebo extatických vrcholných prožitků, v samotě i v podivuhodné lidské blízkosti.“¹ Spiritualita je hlavně tajemstvím. Duchovno se odehrává hlavně vně člověka, utváří jeho osobnost a vztah k druhým lidem. Mladí lidé si mnohdy ani neuvědomují křehkost vnitřních proměn a vlivy, které na ně působí. Skutečný duchovní život se stává zralým v umění rozlišovat a rozlišování lásky je zárukou zdravého duchovního života.² Práce se bude hlavně zamýšlet nad tím, jak se po dobu dvou staletí měnil mladý člověk. Co všechno mohlo ovlivnit jeho smýšlení, vztahy a duchovní život. Často se stává, že mezi mladými vynikne nějaká osobnost, která dokáže mladé nasměrovat k správnému cíli. Je zřejmé, že v 19. století to byl právě Don Bosco, který výrazně ovlivnil mladé za svého života a vlivem Salesiánů vstupuje do života mladých neustále. Ve 20. století zaujímá tuto roli právě bratr Rogere a jeho neutuchající zapálení pro pomoc druhým. Obě tyto osobnosti jsou předmětem praktické práce. Teoretická část začíná kapitolou o spiritualitě. Nejprve rozebírá etymologii slova spiritualita a pak se zabývá pojmem spiritualita. Dále pokračuje kapitolou o mládeži, ve které si všímá vývojové charakteristiky mládeže, jak po stránce tělesné, tak duchovní. V této kapitole se další odstavec také věnuje mládeži a volnému času. Spiritualita a výchova je název další kapitoly, která se zabývá spiritualitou ve výchově. Po teoretické části následuje část praktická, která se skládá z dotazníku. Dotazník je

¹Říčan, P. a Janošová P. *Spirituální výchova v rodině*, s. 8.

²Srov. Rupnik, M. *Spiritualita, formácia a kultúra*, s. 149.

zaměřen na to, jak ovlivňují osobnosti Don Bosco a Bratr Rogere dnešní populaci. Následuje výzkumné šetření, které zahrnuje popisnou statistiku, srovnání vybraných položek, ověřování hypotéz s kontingenční tabulkou a následně znaménkové schéma kontingenční tabulky. Dále je věnován prostor diskusi. V závěru je práce zhodnocena.

Teoretická část

1. O spiritualitě

Tato kapitola se v úvodu zabývá etymologií slova spiritualita. Toto slovo lze používat v různých významech lidského konání což je v odstavci představeno. Další odstavec zahrnuje vysvětlení pojmu spiritualita jako takového. Spiritualita zaujímá v životě člověka své místo a člověk ovlivněn různými faktory své doby si ji vykládá po svém. Odstavec popisuje některé důležité momenty, které spiritualitu ovlivnily v průběhu dvou století.

Etymologie slova

Slovo spiritualita je v dnešní době skloňováno různými způsoby. Dokonce by se dalo říci, že je to jakási móda. Spiritualita se dnes totiž prezentuje různými nabídkami jak odhalit budoucnost, jak získat toho pravého partnera či kontaktovat nějaké zemřelé nebo dobrotivé vyšší bytosti. Zdaleka to není věc dob dávno minulých. V nabídkách můžeme najít astrologii, spiritismus, andělskou terapii či průhledy do minulých životů.³ Slovo spiritualita pochází z latinského *spiritualis*, což znamená duchovní a je odvozené od *spiritus* vyjadřující dech nebo duch.⁴ Ve slovníku cizích slov najdeme pod slovem spiritualita, že se jedná o duchový, duchovní ráz související se spiritualismem, což je tam vyjádřeno jako duchovní a náboženský život prožívaný se zvýšenou intenzitou.⁵ Jedná se tedy o slovo vyjadřující duchovní oblast člověka. Duchovní stav člověka úzce souvisí s náboženstvím. Tento fakt je v dnešní době potlačován. Zapomíná se, že vlastně takovým základním vodítkem je Písmo. Podle Písma je duchovní ten, kdo je spojen s Duchem. Hebrejské slovo *ruách* můžeme překládat jako duch, dech, vánek coby dýchání života. Bez dýchání nemůžeme žít. Latinské slovo *spiritus* také označuje vzduch. V čínštině se alkohol a duch vyjadřuje stejným slovem, duchovní je tedy ten, kdo se chce vytrhnout z běžné starosti a

³Srov. Říčan, P. a Janošová, P. *Spirituální výchova v rodině*, s. 18.

⁴Srov. Vojtíšek, Z., Dušek, P., Motl, J. *Spiritualita v pomáhajících profesích*, s. 10.

⁵Srov. Klimeš, L. *Slovník cizích slov*, s. 673.

přivést se do extáze. Takže, pojem duchovní se dá interpretovat různě. Jisté je, že spiritualita se týká celého člověka. Duch nás prostupuje cele, nelze si vybírat, kam vstoupí či nevstoupí, jsme s ním úzce spojeni. Jednoduchá definice duchovního života - spirituality je „život v Duchu“.⁶ Zatímco u nás slovo spiritualita chápeme jako cosi duchovního, bez ohledu na to, jak k tomu duchovnu přicházíme, v anglickém slovníku je spiritualita vyjádřena trochu jinak. Slovo „*spirituality*“ je zde popsáno jako duchovní kvalita (velmi volně přeloženo) nebo něco, co náleží k církvi a patří pod ni.⁷ Slovo spiritualita lze tedy chápat v různých významech. Jisté je, že je spjata s duchovní oblastí člověka a ta je také spjata s náboženstvím. Až v posledních desetiletích se spiritualita začíná odtrhávat od náboženství. Zadáme-li si, do vyhledávače v internetu slovo spiritualita, objeví se tam ledacos. Od spirituality v architektuře až po spiritualitu v psychologii či v manželství.

Pojem spiritualita

Tento pojem byl úzce spjat s náboženstvím po celá staletí. Zvláště pak křesťanství mělo na spiritualitu, tedy duchovní potřeby člověka velký vliv. Mimo oblast křesťanství se spiritualita rozšířila v západních zemích v osmdesátých letech 20. století. A na tomto rozšíření mělo velký podíl náboženské hnutí Nového věku (New Age). Toto hnutí očekává příchod blaženého věku a jeho spiritualita je založena na přímém náboženském zážitku. Ovšem takovém zážitku, který se vyhýbá institucím a jejich autoritativním nárokům. Takže nový věk má vystřídat starý věk, jenž je ovlivněn křesťanstvím, které je plné protikladů, kdežto tato nová spiritualita má člověka sjednotit.⁸ Je zřejmé, že tento myšlenkový proud ovlivnil mnoho lidí v západní Evropě a nevyhnul se ani naší zemi. Proto je třeba říci, že jinak se nahlíželo na spiritualitu v 19. století a jinak ve století dvacátém. Pokud jsem uvedla, že jedním ze zásadních vlivů na spirituální smýšlení ve dvacátém století bylo hnutí New Age, je třeba se podívat i do století devatenáctého. Nové hnutí je samozřejmě

⁶Srov. Altrichter, M. *Příručka spirituální teologie*, s. 15.

⁷Srov. Coulson, J. , Carr, , C.T. ,Hutchinson, Eagle, D. *The English Illustrated Dictionary*, s.819.

⁸Srov. Vojtíšek, Z. , Dušek, P. , Motl, J. *Spiritualita v pomáhajících profesích*, s. 10.

jen jedno z mnoha, které mělo vliv na spiritualitu. Nyní bych se chtěla blíže věnovat 19. století. V 19. století byl člověk zcela ovlivněn křesťanstvím, duchovno bez křesťanství mu bylo cizí. Uvažoval tedy jinak než člověk dvacátého století. Michal Altrichter ve své knize „*Krátké dějiny křesťanské spirituality*“ upozorňuje na to, že lidé byli značně vyčerpáni válkami a revolucemi. Duch byl tedy vyčerpán, ale zároveň pln očekávání. Člověk se rozhodoval, buď ho Bůh vede nebo nevede. Jako příklad uvádí dvě mentality a to J. J. Rousseaua jako geniálního vypravěče, který se na čas přikláněl ke katolicismu, ale tento vztah s Bohem nějak nevyrostl. A naproti němu Jan Maria Vianey je člověkem, v němž si Bůh vypráví svůj příběh. „Jeho zbrání nebyla vtipná kritičnost, ale vlídné bezpečí pro příchozí.“⁹ Tato doba byla také plná technických změn a s tím se nutně mění smýšlení a život člověka. V tomto století však lidé ještě tolik nepochybovali o Boží existenci a nebyl tak častý ateismus, jak je tomu v době dnešní. Můžeme usoudit, že právě tento technický rozvoj nastartoval „ateistické sklony“. Nicméně v této době se objevují významné křesťanské osobnosti a jejich spiritualita oslovila mnohé do dnešní doby. Je to již zmiňovaný Jan Maria Vianey, nelze si nepovšimnout Jana Bosca, Terezie z Lisieux nebo kardinála Johna Newmana. Pojem spiritualita však nestál tolik v popředí a neodděloval se od křesťanství a od církve. Zásadní změny ve spiritualitě přineslo až 20. století, které ve svém začátku zažilo dvě hrozivé světové války. Sotva války skončily, nastoupily totalitní režimy. Evropa byla rozdělena. Polovina Evropy pokračovala svůj demokratický poválečný vývoj a polovina (východní) byla uzavřena v totalitních komunistických režimech. Zde docházelo k potlačování náboženských projevů a perzekucí církví. Toto mělo velké následky na duchovní život. Lidé byli napresováni do konzumního myšlení. Tento trend se nevyhnul ani západní Evropě. Blahobyt člověka uspal a po duchovní stránce začal být buď velmi inovační nebo se o duchovní věci nezajímal. Dvacáté století bylo století, které naprosto změnilo dosavadní svět. A to zvláště v oblasti komunikace a cestování. Člověk poválečný byl ale jinak formovaný než člověk sedmdesátých let dvacátého století. Z válečných let k nám mluví osobnosti, jako byl Maxmilián Kolbe nebo Edita Steinová. Pokud bych měla zmínit ještě další osobnosti dvacátého století, které měli vliv na spiritualitu, tak to byla určitě Matka Tereza nebo otec Pio. Tímto malým exkurzem do historie jsem chtěla poukázat na to, co vše mohlo ovlivnit spiritualitu

⁹Srov. Altrichter M. *Krátké dějiny křesťanské spirituality*, s. 139

mladých v těchto dvou stoletích a kdo mohl oslovovat myšlení. Samozřejmě že v těchto pár rádcích nelze obsáhnout všechny osobnosti a vlivy. I když život mladých v těchto dvou stoletích byl odlišný, stále zůstávají typické vlastnosti, které mládí doprovází. Mladý člověk hledá a nechá se lehce ovlivnit. Toto si třeba velmi dobře uvědomoval Don Bosco. Ač by se někomu mohlo zdát, že úplně vyšinitý puberták nemá rozumu ani cíle, není tomu tak. I tento mladý člověk žije duchovním životem a co hlavně potřebuje, je řád a příklad. Tomáš Halík ve smyslu našeho pojmu „spiritualita“ ovšem používá „náboženskost“: *„Náboženskost pokládám za přirozenou dimenzi člověka a společnosti, podobně jako smysl pro krásu, pro humor či pro veřejný život. Podobně jako tyto rozměry našeho života, může být rozvinuta a pěstována (jako smysl pro estetické může být doveden k umělecké činnosti a vnímavost k veřejným záležitostem do přímé politické působnosti) nebo zůstávat na okraji našeho života, zastíněna něčím jiným nebo být úplně zanedbána, či dokonce vědomě potlačena. Podobně jako je tomu u ostatních životních oblastí, i náboženskost může během let měnit podobu a intenzitu své přítomnosti v našem životě“.*¹⁰ Zvláště pak mladý člověk lehce mění názory a rozhodnutí. Dá se ovlivnit, vybírá si příklady a idoly. Lze tedy říci, že spiritualita mládeže může být velmi proměnlivá a velmi závisí na okolí a prostředí, ve kterém se nachází, na lidech se kterými se setkává, ale také na základech, na kterých vyrostla. Pojem spiritualita je tedy v tomto případě velmi široký.

¹⁰ Srov. Vojtíšek, Z. , Dušek, P. , Motl, J. *Spiritualita v pomáhajících profesích*, s. 13-14.

2. *Období adolescence*

Tato kapitola popisuje pojem mládež a to z hlediska sociologického a psychologického. Také popisuje vývojovou problematiku tohoto věkového období jak růstu tělesného, tak i morálního. Dále pokračuje problematikou volného času mládeže v průběhu dvou století.

Pojem mládež

Tento pojem se zdánlivě jeví jako jednoduchý. Nejčastěji ho můžeme zaslechnout při hovoru dospělých, kteří s povzdechem říkají „*to je dnes mládež*“, zapomínaje na své mládí, a na své cesty. Z pohledu odborníků sociologie je mládež ta skupina lidí, která opustila základní školu a zůstává mládeží do té doby, než na sebe přijme úkoly dospělých. To znamená, že jsou ekonomicky soběstační, odpovídají za rodinu nebo v prostředí katolické církve může být tento okamžik třeba vstoupením do řeholního života.¹¹ V současnosti se věk dospělosti posunuje mezi 25 až 30 rok života. Mladí buď studují, nebo pracují, ale materiální situace je často nutí zůstat s rodiči. Někdy o to mají zájem i rodiče, protože dítě často svoji výplatou vypomáhá. Je to dáno také tím, že mnohdy rodič žije sám. Psychologie vidí mládí jako období hledání vlastní identity a smyslu života.¹² Vývojová psychologie toto období dělí do několika věkových kategorií a popisuje vývoj osobnosti po stránce tělesné, dovednostní a emoční. Dělí ji na období pubescence zhruba od 11 do 15 let a období adolescence zhruba 15-22let.¹³ Obdobím adolescence je tedy věk zhruba od 15 do 25let. Podle vývojové psychologie člověk v adolescenci dosahuje plné reprodukční zralosti a dokončuje tělesný růst již v pomalejším tempu. Mění se jeho postavení ve společnosti. Ze žáka devítileté školy se stává student či učeň. Prožívá častější a hlubší erotické vztahy, mění se zásadně sebepojetí. Co se týká tělesného růstu, ten není zcela rovnoměrný a to dělá dojem tělesné nevyváženosti, jako by si dítě nevědělo se svým tělem rady. V tomto období se tělesná stavba dívek a chlapců

¹¹Srov. Martínek, M. *Ztracená generace?*, s. 23-24.

¹²Srov. Tamtéž.

¹³Srov. Langmeier, J. a Krejčířová D. *Vývojová psychologie*, s. 143.

definitivně významně odliší.¹⁴ Jak vidno mladý člověk v tomto období má dělat sám co se sebou. Mladý člověk hledá svoji identitu v oblastech pracovních, zájmových, společenských, sexuálních ale též svoji duchovní orientaci. V tomto období mladí prozkoumávají veškerá morální pravidla i duchovní hodnoty dospělých a jejich „pravdivost“ je podrobena přísné kritice. Výsledkem takového „průzkumu“ může být buď konečné opravdové vnitřní přijetí víry, nebo její odmítnutí a hledání alternativních duchovních hodnot.¹⁵

Tak jako lze rozdělit vývoj tělesný na určité období lidského života, lze rozdělit vývoj morální i duchovní. Lawrence Kohlberg vývoj morálního vývoje vědomí a jednání rozdělil na tři stádia - předkonvenční úroveň, konvenční úroveň a postkonvenční úroveň, přičemž jednotlivé úrovně ještě dělil na dva typy. Jeho vývoj je založený hlavně na řešení vztahů v jednotlivých částech života. Adolescent by se pak dal zařadit do druhého stádia typu IV. morálka svědomí a autority a stádia třetího a typu V. morálka jako forma určité společenské smlouvy na straně jedné a individuálních práv na straně druhé. Zatímco Kohlberg se věnoval spíše mezilidským vztahům, Fritz Oser na základě spolupráce právě s Kohlbergem uvedl koncepci náboženského úsudku. Svoji koncepci rozdělil do šesti stupňů náboženského úsudku. První stupeň (předškolní, mladší školní věk) nazval Deus ex machina, což doslovně znamená „bůh ze stroje“ a obrazně použil divadelní rekvizitu - zásah z nebe, který řeší každý problém typický výroky pro toto období: „*Pán Bůh ví, co dělá.*“ Druhý stupeň (od puberty výše), nazval Do ut des přeloženo dávám, abys dal, založený na vědomí dospívajícího, že dospělý lze ovlivnit chováním, které se po něm vyžaduje, stejně přistupuje k Bohu. Třetí stupeň (mladá dospělost, i jiné věkové kategorie), nazval Deismus, období odpoutání se od rodičů a autorit, člověk je sám zodpovědný za své činy a Boží existence je chápána jako cosi velmi vzdáleného. Čtvrtý stupeň s názvem Kolerace s Ultimem (Ultimem zde autor nazývá Boha) - tento stupeň vyjadřuje věta: „*Je to Boží vůle, že člověk se může svobodně rozhodovat*“, přičemž už není uvedeno žádné věkové období. Pátý stupeň nazván Autonomie skrze bezpodmínečnou intersubjektivitu - tento stupeň se objevuje jen u výjimečných osobností a člověk zde naprosto souzní s Bohem. Ideální stupeň nazván Komunikativní praxe s Ultimem je hypotetický a není doložen na základě nějakých

¹⁴Srov. Langmeier, J. a Krejčířová D. *Vývojová psychologie*, s. 143-144.

¹⁵Srov. Langmeier, J. a Krejčířová D. *Vývojová psychologie*, s. 163.

zkušeností.¹⁶ Tato koncepce je založena hlavně na předpokladu Boží existence a mládež se pohybuje ve druhém a třetím stupni. Tyto úrovně by se ovšem klidně daly použít jenom na dospělé.

Zatímco tato doba se vývojem mladých zabývá mnohem podrobněji a tyto výzkumy jsou na poměrně dobré úrovni. Často si klademe otázky, kam směřuje cesta našich dětí, a snažíme se o optimální všestranný vývoj našich potomků. V minulosti tomu bylo trochu jinak. Bylo to snazší, protože výchova byla vedena stejně po generace. Předávané poznatky a zkušenosti starší generace platily i pro mladé, protože nedocházelo k žádným radikálnějších změnám. Od konce devatenáctého století dochází ve společnosti k velkým změnám. Průmyslová revoluce zásadně mění svět, na jaký byly lidé zvyklí po staletí. Mění se i výchova dětí. Ještě na konci devatenáctého století ve výchovných knihách autoři doporučují vyžadovat poslušnost a v případě neuposlechnutí praktikovat i tělesné tresty. Ze začátku dvacátého století už autoři poukazují sice na poslušnost, ale ne slepou, chtějí, aby dítě chápalo, proč se to od něj vyžaduje. Zmiňuje se spíše pořádek a poslušnost se už tak neřeší. V padesátých letech minulého století se začínají objevovat názory, které doporučují dítě spíše nechat vlastnímu vývoji a kritizují tělesné tresty. Rychle měnící se společnost klade i jiné nároky na výchovu. Dříve rodina plnila hlavně funkci materiálního zabezpečení a emoční funkce byly rozprostřeny do širší společnosti. Dnes rodina tvoří malé společenství a to se všim všudy. Další aspekt je ve velkých mezigeneračních rozdílech. Naše generace vychovává děti pro svět, který neznáme, pro svět který bude složitější a mnohem rozporuplnější, pro společnost která je rozsáhlá složitě organizovaná.¹⁷ Jako příklad můžu uvést třeba mobilní telefon. Naše generace jej v mládí nepotřebovala, zato dnešní mladí si bez něj nedovedou život představit. Tento exkurz z minulosti do dnešní doby je potřebný k ozřejnění spirituálního citění mladých v předminulém století a minulém století. V devatenáctém století si mladý člověk nedokázal ani ve snu představit, jaké možnosti a změny nastartuje století dvacáté. Za to mladý člověk dvacátého století by asi jen stěží zvládal život a potřeby století devatenáctého. Dříve se o vývoj dětí a mládeže nikdo tolik nezajímal, děti byly brzy zapojeny do práce a jen bohatší si mohly dovolit nějaké ucelené vzdělání. Později se ovšem na vzdělání kladl větší

¹⁶ Srov. Říčan, P. *Psychologie náboženství a spirituality*, s. 255-256.

¹⁷ Srov. Langmeier, J. a Krejčířová D. *Vývojová psychologie*, s. 321-324.

důraz a i chudší děti měly, díky změnám ve státnictví, možnost alespoň základního vzdělání.¹⁸ Jak známo, vědomosti vedou k přemýšlení a zde je první krok k věcem duchovním. Modernizace přinesla i více volného času a to bude tématikou další kapitoly.

Mládež a volný čas

Volný čas lze definovat jako dobu v životě člověka, která mu umožňuje svobodnou volbu nějaké činnosti, která ho uspokojuje.¹⁹ Dnešní doba pojem volný čas bere automaticky a ani se nad tím nepozastaví, ale tento pojem a obory, které se volnému času věnují, jsou poměrně mladé. Během 19. století ale více v 20. století se volný čas stal důležitou částí lidského života.²⁰ Pro mladé lidi neexistovaly dříve žádné speciální programy a svůj volný čas trávili jinak než mládež dnešní. Na rozdíl od soudobé mládeže žili v mnohem větším tichu a jejich pozornost nerušila všude přítomná hudba, obrazy a nabídky na to, jak svůj volný čas prožít. Při hledání materiálu o Donu Boscovy jsem se dočetla ve zpracování života Don Bosca, jak mládež v devatenáctém století žila a trávila svůj volný čas. Ve vzpomínkách Dona Bosca je zmínka o tom, jak viděl na lešeních osmileté až dvanáctileté chlapce, kteří pocházeli z daleka. Pracovali jako zedničtí pomocníci. Přespávali pod mosty, byli bledí, podvyživení, zanedbaní a lhotejní. Nikdo se o ně nestaral. V té samé publikaci se též dočteme, že průměrný věk dělníka byl 17 až 19 let.²¹ Volný čas tyto mladí trávili na ulici po práci a to většinou sháněním potravy. Právě Don Bosco si to dobře uvědomil a ve volném čase se chlapcům náležitě věnoval. Snažil se jim zajistit nejen potřeby fyzické ale i duchovní. Mnozí tak díky péči Dona Bosca mohli hodnotně trávit svůj volný čas studiem či sportem. Jinak určitě vypadal volný čas u bohatších vrstev obyvatelstva, které nemuselo pro svoji obživu pracovat celý den. V tomto období se tedy pojem volného času nebral tak, jak je tomu dnes. Zatímco v dnešní době je tento pojem rozebrán do různých činností člověka, tak v 19. století by se dal prostě shrnout na čas pracovní a popracovní. Přičemž ten pracovní byl mnohem

¹⁸ Srov. Langmeier, J. a Krejčířová D. *Vývojová psychologie*, s. 143-144.

¹⁹ Srov. Vážanský, M. a Smékal, V. *Základy pedagogiky volného času*, s. 17.

²⁰ Srov. Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B. *Pedagogika volného času*, s. 20.

²¹ Srov. Bosco, T. *Don Bosko*, s. 101.

delší. V současném světě se klade prožívání volného času na jedno z prvních míst v životě člověka. Nabídka je opravdu široká a v naší oblasti to spíše záleží na finanční dispozici rodičů. Pokud je rodina dobře materiálně zajištěna a má zájem o rozvoj svých ratolestí, lze dětem zajistit velmi kvalitní prožívání jejich volného času. Ať už se jedná o výlety, zájmové kroužky či kulturní vyžití. Jiné je to samozřejmě v rodinách, kde materiální podpora chybí. Zde je to složitější. Záleží na rodičích, jak se k takové situaci postaví. S dětmi se dá vymyslet spousta činností ne moc finančně náročných. Procházky do přírody či hraní stolních her nebo kontrolované sledování nějakých pořadů v televizi či na internetu. V těchto rodinách jsou děti zpravidla ochuzeni o vzdělání hudební nebo sportovní aktivity či kulturní programy. K tomu chci dodat, že v České republice to není zas až tak neobvyklé. Děti z takových rodin často využívají nabídky různých center k tomuto uzpůsobených, tedy různá nízkoprahová zařízení nebo salesiánská centra a další. V duchovním životě to měla mládež 19. století, dalo by se říci, jednodušší vše bylo směřováno ke křesťanské spiritualitě. Na školách se vyučovalo náboženství a téměř všichni chodili do kostela. Člověk se nemohl tak snadno přemístit z jednoho místa na druhé. Lidé se často potkávali při činnosti kolem farnosti, což by se dalo označit jako trávení volného času. Zde mladí lidé čerpali náměty pro své duchovní hledání. Ovšem technický pokrok vedl k vlně modernismu. Což byl „*teologický a filozofický směr v katolické církvi v 2. pol. 19. století a na začátku 20. století usilující o prohloubení náboženských zážitků, snažící se uvést v soulad církevní učení s moderními kulturními proudy a vědeckými poznatky, odchylující se však v některých směrech od církevního učení*“²². A mnoho dalších faktorů vedlo k odklonu od křesťanských tradic a potažmo spirituality. Mládež 20. a 21. století ve svém volném čase může zabývat čímkoli. Pokud mladý člověk hledá své duchovní pojetí, stačí procházet internetem. Nabídka je tak široká, že mladé lidi spíše uvádí ve zmatek než k hledání. K tomuto nutno dodat, že ani křesťanská výchova mnohdy nepomůže k tomu, aby mladý člověk stál o svůj duchovní život na nějaké úrovni. „*Tyto osobnosti jsou výsledkem výchovy, školní docházky a někdy také katecheze, která dostatečně neformuje inteligenci.*“²³ Pak není divu, že často hledají uspokojení v drogách nebo

²²Klimeš, L. *Slovník cizích slov*, s. 453,

²³<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=24133> [cit. 23. 7. 2016].

v jiných závislostech. Potácejí se mezi prací a uspokojování svých potřeb, aniž by se dotkli sama sebe. Mnohdy ani smysluplné trávení volného času není schopno naplnit jejich spirituální potřeby. Lze tedy říci, že mládež v 19st. žila více, i když mnohdy jednodušeji, duchovním životem. Mládež 20. století byla vystavena mnoha vlivům a tak složitý labyrint duchovních nabídek často zaměnila za život bez Boha. Nebo se natolik radikalizovala, že je ochotna zabíjet. I když dnes se na volný čas mládeže klade velký důraz a má to své opodstatnění a své jistě dobré výsledky. Přesto jsme svědky i takovýchto událostí, cituji z kázání při Novém Jeruzalémě u nás ve městě *„Starosta městečka na jihu Francie si posteskl, že se deset mladíků z jeho obce přidalo v Sýrii k džihádistům, ačkoliv v jejich čtvrti právě vystavěl výstavní „skate park“ pro volnočasové aktivity. Jaký nevděk! Jak to, že tito mladí lidé, kteří nakonec sáhli po zbrani, nenašli naplnění v práci pro Coca-Colu, v ježdění na skate-boardu ani v čtení pro místní fotbalový tým? Co jim v západní civilizaci chybělo? Jak to, že ti, kdo mají co jíst, s kým spát, s čím si hrát, nakonec propadnou fanatickým ideologiím a začnou svým bližním stínat hlavy? Kde se ten nevděk vzal? Copak jim Evropa nedala všechno? Dala – a bylo to málo. V člověku je touha po hrdinství, po modlitbě, po sebe darování, je v nás touha se klanět, a tuto touhu sekulární společnost se všemi svými výtoby prostě nenasytí.“*²⁴V této citaci lze dobře vidět problémy dnešní sekularizované společnosti. Mladý člověk má mnohdy vše a přece není po duchovní stránce naplněn. Spiritualita by měla být zahrnuta do správné výchovy už od dětství a právě volno časové aktivity k tomu mohou skvěle přispívat.

²⁴ http://www.rovecne.farnost.cz/jeruzalem/zpravodaj_novy_jeruzalem72016.pdf
[cit. 28. 6. 2016].

3. *Spiritualita a výchova*

Předmětem této kapitoly je duchovní složka osobnosti, kde je popsána z několika pohledů odborníků. Další odstavec s názvem duchovní výchova se zabývá spirituální výchovou a vlivy, které na ni působí.

Duchovní složka osobnosti

Pokud někoho označíme slovem osobnost, jistě máme na mysli někoho, kdo nás nějakým způsobem zaujal díky svému výjimečnému jednání či myšlení. Duchovní složka osobnosti není na první pohled patrná. Nachází se uvnitř člověka a až se člověk nějak projeví, lze si povšimnout kým je nebo jak smýšlí. V psychologii se osobnost člověka dělí na tři pojmy a to hodnotící tak, že osobnost je někdo, kdo něčím vyniká v kladném slova smyslu. Přičemž definicí osobnosti je velké množství, jako příklad může být jedna z definicí Smékala: „*Člověk je osobností tehdy, když má svou tvář, když je autorem svých činů, když nenapodobuje, ale když zodpovědně stojí za tím, co dělá, když jedná s vědomím důsledků svých činů.*“ Další složka zahrnuje psychickou individualitu jedince. Osobností se zde myslí osobitost, tedy odlišnosti od druhých lidí. Poslední složka se nazývá osobnost jako architektura nebo uspořádání celku psychiky čili celistvost duševního uspořádání.²⁵ Jedním z průkopníků výzkumu o osobnosti je Jean Piaget. Piaget tvrdil, že během našeho života dochází ke čtyřem různým myšlenkovým pochodům. Jeho výzkum je všeobecně znám pod názvem Teorie kognitivního vývoje. V každém období života je smýšlení člověka jedinečné a krásné a doprovází ho konkrétní omezení období, v kterém se právě nachází. Přičemž, čím je člověk starší, tím složitější jsou jeho myšlenkové pochody. Piagetův výzkum rozdělen do čtyř období lidského života tak povzbudil mnohé odborníky, aby se snažili dozvědět více o mravním rozhodování člověka a vlivech, které na něj působí.²⁶ Dodejme, že z Piagetova výzkumu vychází i mnoho pedagogů a vychovatelů. Badatelem, který pokračoval v Piagetově výzkumu, byl i Lawrence Kohlberg, který je již zmiňován výše. Ke Kohlbergovu výzkumu pak doplnila jeho studentka Carol Gilliganová, že tento výzkum byl

²⁵Srov. Říčan, P. *Psychologie osobnosti*, s. 11-12.

²⁶Srov. West, G. K. *Dobrodružství psychického vývoje*, s. 136.

zaměřen spíše na muže a stádia, která Kohlberg uvádí, mohou u žen vypadat jinak než u mužů.²⁷ Gilliganová uvádí, že ženská morálka není ani nadřazena nebo podřazena mužské morálce, není horší ani lepší, je jen jiná.²⁸ Ke složce osobnosti patří také osobní hledání víry. James Fowler, přidržuje se výzkumů Piageta a Kohlberga, zkoumal stadia vývoje víry. Rozdělil tento vývoj na šest stádií. Fowler přišel na to že, i když jedinec vykazuje pokroky v kognitivních i mravních aspektech a tedy mohlo by se očekávat, že může postoupit do dalšího stádia víry, není tomu tak. Vývoj v těchto dvou oblastech nezaručuje posun do vyššího stádia víry a tak dospělí mohou zůstat uvěznění v libovolném stadiu. Věková skupina, která je předmětem této práce by podle Fowlera zapadala do stádia třetího čili synteticko-konvenční víry. V tomto období jsou velmi důležité vztahy. Děti, jež se odpoutávají od rodiny, jsou přitahovány některými skupinami. Jejich loajalita tedy náleží určité skupině. Jedinec může být křesťan, Čech nebo muslim. Pokud se ale člověk rozhodne, že požadavky nějaké skupiny mu nevyhovují může vyhovět zase jiné skupině, která má na něho v určité chvíli největší vliv. Rozpory ukazují málo samostatnosti v názorech a nedostatek poznání víry. Někdo může v tomto stadiu ulpět napořád. Hybnou silou k postupu do dalšího stádia bývá konflikt.²⁹ Složitost lidského ducha bude patřit stále k nejzajímavějším předmětům lidského zkoumání.

Duchovní výchova

Mluvíme-li o výchově, tak zejména v pedagogickém prostředí se jedná zpravidla o nějaké záměrné působení na celou osobnost člověka za účelem všestranného rozvoje osobnosti.³⁰ První výchova přichází v rodině. Každá rodina má svoje vlastní představy o výchově svých dětí. Ale každá rodina, pokud se nejedná o rodinu s nějakými patologickými jevy, si přeje, aby jejich děti uspěly ve společnosti, byly hmotně zabezpečeny a měly dobré vzdělání. Také si většinou přejí, aby byly slušnými lidmi nebo alespoň dodržovaly nějaká všeobecná pravidla, které společnost preferuje. Mnozí by si pak pro své děti také přáli, aby hledaly smysl svého života

²⁷Srov. West, G. K. *Dobrodružství psychického vývoje*, s. 151.

²⁸Srov. Vacek, P. *Psychologie morálky a výchova charakteru žáků*, s. 53.

²⁹Srov. West, G. K. *Dobrodružství psychického vývoje*, s. 155-156

³⁰Srov. Průcha, J. *Přehled pedagogiky*, s. 15.

v opravdových, upřímných citově bohatých lidských vztazích. Chtěli by děti soucitné, děti, které pomáhají druhým, hledající pravdu o světě, v kterém žijí, pravdu o sobě, vlastním nitru a osobním posláním.³¹

V 19. století děti dělaly to, co bylo třeba. To lze dobře vidět v životopise Dona Bosca.³² Potomci se většinou věnovali tomu, co dělali jejich rodiče, i když v tomto století jak už jsem uvedla dříve, dochází ke značným změnám ve společnosti vlivem průmyslové revoluce, přece jenom je zde větší snaha držet se tradic a morálky. Dříve rodina, která se většinou skládala z rodičů, dětí, prarodičů a nebylo nezvyklé, že i z tet a strýců, také společně pracovala, bavila se a chodila do kostela. V rámci rodiny se tedy děti naučily, co potřebovaly umět a znát.³³ Uplatňování nějaké spirituální výchovy by v té době nikoho ani nenapadlo. Vždyť vše bylo jasně dané - modlitba, práce a když to bylo možné studium. Většinová katolická společnost se držela zásad evangelia. Tomu se dnes říká křesťanská kultura, na kterou se mnozí odvolávají. V poslední době se psychologové dosti zajímají o spiritualitu tedy o duchovno a to zvláště u dětí a mládeže. Vlivem sekularizace totiž dochází k různým názorovým tendencím, které upřednostňují svoje vlastní postoje. Autoři knihy „*Spiritualita, náboženstvo a adolescent*“ si všímají toho, že některé filosofické směry tvrdí, že naše osobnost je zcela určena naší minulostí a proto svoboda rozvíjet sama sebe a naše svobodná vůle je pouhou iluzí. Tito odborníci chápou lidskou přirozenost na základě materiálních a kauzálních příčin.³⁴ Tento až extrémní přístup tedy naznačuje, že nějaké formování osobnosti je zbytečné, vše je jen jaksi přirozeně dané. V takovém případě by neměla smysl ani výchova, protože přece vše je jaksi přirozeně dané a my to nemůžeme nijak ovlivnit. Otázka přirozenosti je ovšem také o tom, že člověk má v sobě od přirozenosti daný určitý cíl a ten přirozeně poznává rozumem, city, zkušenostmi, introspekci a pozorováním světa.³⁵ Zde se nachází přirozená spirituální oblast člověka. Tento spirituální vývoj se snažilo zmapovat více odborníků, jak už jsem uvedla výše. Mezi tyto odborníky patřil i Erik Erikson. Pavel Říčan se domnívá, že jeho koncepce celoživotního spirituálního vývoje je jedna

³¹Srov. Říčan, P. a Janošová, P. *Spirituální výchova v rodině*, s. 7.

³²Bosco, T. *Don Bosco*.

³³Srov. Říčan, P. a Janošová, P. *Spirituální výchova v rodině*, s. 9.

³⁴Srov. Duda, M. a Smělý, I. *Spiritualita, náboženstvo a adolescent*, Prešov: 2013, s. 25-24.

³⁵Srov. Duda, M. a Smělý, I. *Spiritualita, náboženstvo a adolescent*, s. 24.

z nejlepších.³⁶ Erikson tento vývoj rozdělil do osmi stádií. Stádium identity (adolescence a pubescence) a stádium intimity (raná dospělost) se týká mládeže. Stadium identity pak popisuje jako objevování svého vnitřního světa, zabývání se vlastními city, jež pubescenta často překvapí, zmatou a fascinují zároveň. Náboženská oblast je objevování nových prožitků, pochybností a odporu. V době adolescence dochází pak ke skutečné konfrontaci mezi generacemi. Rodina ustupuje do pozadí a mladí se orientují spíše na skupinu vrstevníků. Pokud má mladý člověk štěstí, tak narazí na ušlechtilou vůdčí osobnost, jejímuž vlivu se dokáže otevřít a identifikovat se s ní, ovšem v dnešní době, která je individualistická, jsou mladí lidé k autoritám spíše kritičtí.³⁷

Sekularizovaná společnost se snaží popírat duchovní cíle, které vedou člověka k Bohu a proto jsme svědky sebevražd a celkového úpadku společnosti. Člověk bez Boha totiž ztrácí smysl života. Spirituální výchova má v dnešní době poměrně velký smysl. A to také proto, že spiritualita v Evropě ještě stále vychází především z křesťanství.³⁸ „*Slovo Boží nabývá v každé době své zvláštní tvářnosti a může být vskutku pochopeno pouze ve svém zaostření do lidského života v určité době a na určitém místě. Jen proto může mocně znít i v hluku a lomozu pozemského života, ve společnosti úplně zesvětštělé (sekularizované).*“³⁹

V dnešní době mnozí rodiče raději přenechávají výchovu odborníkům a to se týká i spirituální oblasti, ať už se jedná o výuku v náboženství nebo nějaké přednášky, které školy pro děti a mládež pořádají. Edith Tartar Goddetová uvádí příklad dvanáctiletého Arnošta, který pravidelně dochází do výuky náboženství, i když ho k tomu rodiče nutí. Chodí tam, protože náboženství navštěvují i jeho kamarádi, se kterými je zábava. Samozřejmě Arnošt celou hodinu vyrušuje a čeká, že ho pošlou domů. I když reptá, přesto do výuky pravidelně dochází. Autorka upozorňuje, že chlapec má v sobě rozpor mezi přáním něco se dozvědět a odmítáním slyšet. Vyučující by si této situace měl všimnout a chlapce nějakým způsobem zaujmout. Jako příklad uvádí biblické texty, které jsou ze života nebo vhodné filmy a podobně.⁴⁰

³⁶ Srov. Říčan, P. *Psychologie náboženství a spirituality*, s. 239.

³⁷ Srov. Říčan, P. *Psychologie náboženství a spirituality*, s. 245.

³⁸ Srov. Říčan, P. a Janošová, P. *Spirituální výchova v rodině*, s. 9.

³⁹ Hejdánek, L. *Filosofie a víra*, s. 3.

⁴⁰ Srov. Goddetová, E. T. *Umění jednat s dospívajícími*, s. 42.

Spirituální výchova nepředstavuje nějakou zvláštní aktivitu rodičů. Jedná se o běžné rodinné soužití všední i sváteční. V takových chvílích většinou nemyslíme na žádnou výchovu, prostě s dětmi sdílíme obyčejné životní situace jako je radost, starost i bolest.⁴¹ Z toho vyplývá, že duchovno člověka je tvořeno především vztahy. Na vztazích velmi záleží ať už v dětství tak v dospívání. Pokud člověk prožije pěkné vztahy v dětství, je zde předpoklad, že i v dospělosti jeho vztahy mohou být harmonické a smysluplné. Vrcholem vztahu může být vztah k Bohu ať už je tušený, popíraný, ale vždy nějak přítomný.⁴² Ve vztazích tedy rezonuje především láska a ta se týká spirituality a s ní souvisí vše, co se vztahů týká. Právě v současné době je slovo láska často zaměňováno se sexuálními prožitky. Není výjimkou, že mladí lidé spolu často nejprve mají pohlavní styk a podle toho se rozhodují, zda-li spolu budou chodit nebo ne. Je tedy zřejmé, že se vlastně vůbec neznají. Zprostředkovat dětem, že láska není jenom sex, ale hlavně mezilidské vztahy a vzájemné porozumění, je důležité, protože následky vztahů na jednu noc jsou často katastrofální. Naučit je pochopit, že když se ovládnou, tak je to neomezuje, ale naopak osvobozuje. V současnosti je to nadlidský výkon, protože do života mladých v sexuální oblasti zasahují sociální sítě a media velmi hrubým způsobem. „*Láska a sexualita patří do intimní oblasti podléhající pravidlům soukromí, do něhož lze vstupovat výhradně na pozvání. Každý jiný způsob se rovná vloupání.*“⁴³ Nemyslím, že mladí v 19. století byli méně pokoušeni v oblasti sexuální, ale většinová společnost byla v této oblasti poněkud praktičtější a zdrženlivější.

Spirituální výchova také zahrnuje naučit děti správné využívání času a hlavně pochopit čas. Naučit děti vnímat čas jako příběh, který je stále v pohybu. V životě prožíváme důležité chvíle a také příležitosti, které se nedají opakovat, výjimečná setkání, ale také prohry, po kterých se musíme znovu postavit a jít dál.⁴⁴

Janošová a Říčan uvádějí také oblasti jako je kultura, etická výchova, sexuálně-erotická výchova, sebeovládání, meditace, modlitba ale také spiritualitu domova nebo rodinu ve spirituální komunitě.⁴⁵ To vše pojímá spirituální výchova.

⁴¹Srov. Říčan, P. a Janošová, P. *Spirituální výchova v rodině*, s. 11.

⁴²Srov. Říčan, P. a Janošová, P. *Spirituální výchova v rodině*, s. 25.

⁴³ Goddetová, E. T. *Umění jednat s dospívajícími*, s. 71

⁴⁴Srov. Říčan, P. a Janošová, P. *Spirituální výchova v rodině*, s. 42.

⁴⁵Říčan, P. a Janošová, P. *Spirituální výchova v rodině*, Praha: Portál 2016.

Dospívající jedinec se učí novým sociálním rolím a postojům. Dostává se tak do konfrontace a znejistění. Potřebuje si osvojit nové vzorce chování, které ladí k požadavkům sociálního prostředí a zároveň s jeho spiritualitou.⁴⁶ Hledá svou identitu. Adolescent musí experimentovat a to se neobejde bez rizika, musí mnoho odmítat a opustit jistoty dětství, které si sebou nemůže vzít do dospělosti. Identita je těžký vývojový úkol⁴⁷ a spirituální výchova hraje v tomto vývoji poměrně velkou roli.

⁴⁶Srov. Duda, M. a Smělý, I. *Spiritualita, náboženstvo a adolescent*, s. 65.

⁴⁷Srov. Řičan, P. *Psychologie náboženství a spirituality*, s. 246.

3. Don Bosco a bratr Roger

Nejprve bych chtěla ozřejmit, proč jsem si vybrala zrovna tyto dvě osobnosti. Jistě jejich životy byly rozdílné ale při uvažování a hledání materiálů o spiritualitě mladých jsem stále narážela na tyto dvě osobnosti. Salesiáni jsou známi tím, že se věnují mladým, dokonce se to dnes bere už jako samozřejmost a nikdo nemá pochyb, že mládež má v salesiánech opravdovou oporu. Komunita v Taizé je otevřena všem, ale jejich prioritou jsou mladí. A mládež na toto volání slyší, stačí zmínit světová setkání mládeže, která tato komunita pořádá. Don Bosco byl člověkem své doby a ve své době udělal mnoho dobrého navíc on byl volán Pánem už od útlého dětství, ve svých vzpomínkách zmiňuje svůj sen, který ho nasměroval na jeho životní dráhu. Don Bosco byl a vlastně stále je příkladným vychovatelem. Bratr Roger ovšem nebyl vychovatelem alespoň ne takovým, jak si dnes běžně představujeme pod tímto pojmem. I on byl, jak uvádí ve své knize, volán už od mládí ke službě, kterou si vyvolil. I on byl mužem své doby a jeho komunita dokázala mnohé, co se týká ekumenismu.

Oba vyrůstali v odlišném prostředí. Zatímco Don Bosco pocházel z poměrně chudých poměrů, o bratru Rogerovi se to říct nedá. Jeho rodina nouzí nikdy netrpěla, nebo alespoň se o tom nikde nezmiňuje. Don Bosco si musel na svá studia tvrdě přivydělávat, kdežto bratr Rogere vystudoval bez problému. Dalším aspektem je samotná fyzická dispozice. Don Bosco byl dobře stavěný venkovan, kdežto bratr Rogere působil spíš křehce a navíc v mládí onemocněl tuberkulózou. Oba však měli rádi společnost. Don Bosco již v mládí rád pořádal různá představení a bratr Rogere zase zval mladé k sobě domů a rád muzicíroval.

Mladé na těchto dvou mužích přitahuje hlavně láska. Je to láska, kterou oba muži měli k lidem. Jednoduše je milovali bez výhrad a také jim naslouchali, vždy si na ně našli chvíli i třeba přes svou únavu a nedostatek času. Zajímavé je, že oba muži se na začátku svých cest inspirovali ženami. Don Bosco měl ve výchově jako příklad svou matku a Bratr Roger ve svých vzpomínkách zmiňuje svoji babičku, která neváhala chodit do katolického kostela i přes svoje protestantské vyznání. To ho utvrdilo k cestě ekumenismu. Jen letmé srovnání těchto dvou velkých postav ve

spirituálním utváření mladých ukazuje, že Bůh povolává, jen je třeba slyšet a odpovédět.

Život Dona Bosca

Jan Bosco (Giovanni Melichiore Bosco) se narodil v Itálii na samotě v Becchi Markétě a Františkovi Bosco 16. srpna 1815. Měl dva starší sourozence Antonína, který byl synem Františka z prvního manželství a o dva roky staršího Josefa. Když měl dva roky, tak mu zemřel otec. Ve svých pamětech to uvádí jako první událost z dětství, na kterou si vzpomíná.⁴⁸ Jeho otec zemřel v době, kdy v kraji byl velký hlad, i jejich rodina trpěla hladem a chudobou. Všechny děti musely už od útlého dětství tvrdě pracovat a pomáhat matce. Matka se znovu už neprovdala a o děti se starala sama. Dnes je často matka Markéta zmiňována jako vychovatelka, která dala základy pozdějším výchovným způsobům Dona Bosca.

Do školy začal chodit v devíti letech. V té době škola začínala v zimních měsících a končila na jaře. Jan vynikal výbornou pamětí, láskou k četbě a studiu. Toto neměl rád jeho bratr Antonín a s Janem se často hádali a prali. V tom samém věku měl Jan sen, který ovlivnil celý jeho další život. Ve snu se ocitl na prostorném dvoře, kde bylo mnoho chlapců. Někteří z nich se rouhali a Jan je chtěl hrubě napomenout, v tom se před ním objevil muž nádherně oděný a celý zářící, který ho vybídl k mírnosti a trpělivosti. Jana to uvedlo ve zmatek, protože ještě nic neuměl, nechápal co po něm muž žádá. Když se muže zeptal, kdo vlastně je, tak mu muž představil svoji matku, kterou Jan zdraví třikrát denně. Když žena viděla, jak je zmatený, tak mu ukázala, co má dělat. I tak Jan nechápal, žena mu řekla, že to zavčas pochopí. Tomu snu věřil jen on a jeho matka Markéta. Od té doby Jan myslel jen na to, jak chlapce vést k víře a starat se o ně.⁴⁹

Ve dvanácti letech ho Markéta poslala z domova z obavy, aby mu Antonín nějak neublížil. Jan si nakonec našel práci na statku, kde se mu vedlo dobře.⁵⁰ Toužil po vzdělání a Markéta ho v tom všemožně podporovala i přes velké finanční potíže a jiné problémy se Jan nakonec dostal ke studiu v semináři. Ukázalo se, že Jan je

⁴⁸Srov. Bosco, T. *Don Bosco*, s. 13.

⁴⁹Srov. Tamtéž s. 9.

⁵⁰Srov. Tamtéž s. 8.

obdarován nejen výbornou pamětí, ale též jasnovidectvím. Ze svých snů často dokázal předvídat různé události svého života i jiných. „*Sny hrály v životním díle Jana Boska důležitou úlohu. Nezřídka jimi získával přímé pokyny, o jejichž božském původu byl přesvědčen, a proto je bral velmi vážně. Jednalo se o přesvědčení náboženské, které nemůže být vědou potvrzeno, ani popřeno. spočívá samo v sobě.*“⁵¹ Seminář začal studovat v Chieri v roce 1835. Ve svých pamětech Don Bosco napsal, že dny v semináři jsou stejné až na občasné výjimky. Vadil mu velký odstup představených a někteří seminaristé, kteří se chovali velmi pohoršlivě a také to, že svaté přijímání bylo jen v neděli, kvůli tomu, aby mohl přijímat vícekrát za týden, se vzdal snídání. Během studia si Jan přivydělával mnoha pracemi a také jeho výborný prospěch mu zajišťoval určitý příjem. V tomto období měl též možnost starat se o chlapce z bohatých rodin. Zde rozpoznal, že jeho cesta vede k chudým hochům. Jan byl vysvěcen na kněze 5. června 1841.⁵²

Dílo Dona Bosca

„ Bez lásky není důvěry a bez důvěry není výchovy“

Po vysvěcení dostal několik nabídek, kde by byl určitě dobře zajištěn, ale nakonec vstoupil do Ústavu pro doškolení kněží, který se nacházel v Turíně. Zde Don Bosco viděl, jak rozrůstající se město doslova vytváří party mladých chudých dělníků, kteří se ve volném čase potulovali po ulicích, vyhledávali osamělá místa a zde se rvali, hádali a uchýlovali se k ještě horším činnostem.⁵³ Don Bosco neopustil své předsevzetí a chodil za chlapci do věznic i na ulici. Brzy se stal známým a oblíbeným. Mezi chlapci našel také své pozdější nástupce.

Don Bosco měl hodně nepřátel ale také přátel a donátorů a díky nim mohl založit oratoř a to 8. prosince 1844. Nazval ji oratoří sv. Františka Saleského. Protože počet chlapců stále narůstal, byly později založeny i další oratoře. Takové množství chlapců po hromadě samozřejmě vyvolávalo problémy s okolím a s těmito a jinými

⁵¹Dřímal, L. *Preventivní systém Dona Bosca*, s. 11.

⁵²Bosco, T. *Don Bosco*, s. 78-94.

⁵³Tamtéž s. 97-103.

starostmi se Don Bosco potýkal celý život. V těchto chvílích mu byla oporou i jeho matka Markéta, která pracovala neúnavně v oratoři a dělala prakticky všechny domácí práce. I přes neustálé těžkosti Don Bosco založil školy, učiliště, vydal mnoho knih a též stačil chlapcům zajišťovat dobré zaměstnání a duchovní podporu. Také se snažil mládence vést ke kněžskému povolání a to se mu dařilo. Ti, kteří pak dosáhli kněžství, ale odcházeli sloužit jinam. Tato situace a po některých intervencích vedla Jana k tomu, aby založil salesiánskou kongregaci. Ovšem ani toto se neobešlo bez komplikací. Uvažme, že Don Bosco začal psát stanovy v roce 1857 a tyto stanovy byly oficiálně schváleny v roce 1874. Vzniká tak tzv. Zbožná salesiánská společnost dnes známá jako Salesiáni Dona Bosca.

Salesiáni se začali rozrůstat neuvěřitelným způsobem po celém světě. Život Dona Bosca byl protknut mnoha nevysvětlitelnými příběhy a zázraky, chlapci byli milováni a on miloval je. Zemřel 31. ledna 1888. I když by se mohlo zdát, že byl všeobecně oblíben ani jeho beatifikace se neobešla bez hlasů proti. Kanonizace proběhla v roce 1934 a za otce a učitele mládeže byl prohlášen Janem Pavlem II. 24. ledna 1989.

Odkaz, který zanechal je opravdu vyjimečný. Pokud bychom chtěli v krátkosti shrnout jeho spiritualitu, je třeba zmínit osobnosti, které ho ovlivňovali. Oratoř a později i zbožná společnost nesli jméno Františka Saleského. Don Bosco byl tímto světce velmi zasažen, i když v jeho dílech se na Františka Saleského odkazuje jen velmi zřídka.⁵⁴František Saleský žil v letech 1567 až 1622, byl ovlivněn humanistickým zaměřením své doby a tento postoj aplikoval do křesťanství, tak dal základy křesťanskému humanismu. Z tohoto postoje pak vyplývá jeho duchovní zaměření, že zbožnost je opravdová láska k člověku a tak ji můžeme žít úplně všude. Laici tudíž nejsou nic druhořadého ale i oni mohou plně následovat Ježíše Krista svými životy. Toto, na tu dobu, převratné myšlení oslovilo Dona Bosca a ne jen tento postoj ale i celá osoba Františka Saleského, jeho laskavost, mírnost a přitom pevnost daly základy celému výchovnému systému. Ostatně i jeho pastýřské heslo „*Pane, dej mi duše a vše ostatní si můžeš vzít*“ je známkou, jak moc si cenil tohoto světce.⁵⁵ Formace Dona Bosca byla ovlivněna i jinými světci - Ignácem z Loyoly, Filipem Neri, Vincencem z Pauly či sv. Alfonsem. Z jeho současníků je třeba jmenovat Dona

⁵⁴Srov. Buccellato G. *Kořeny spirituality Dona Bosca*, s. 28.

⁵⁵Srov. Dřimal L. *Preventivní systém Dona Bosca*, s. 13-14.

Josefa Cafassu.⁵⁶ Ludvík Dřímál ve svém Preventivním systému Dona Boska uvádí i bl. Antonia Rosminiho.⁵⁷

Jaká je spiritualita salesiánů snad lze vystihnout touto citací „*Salesiánská spiritualita se skládá z mnoha prvků: je to styl života, modlitby, práce, mezilidských vztahů. Je to určitá forma komunitního života, výchovné a pastorační poslání na základě pedagogického dědictví. Je to metodologie formace, je to soubor charakteristických hodnot a postojů. Je to zvláštní pozornost církvi a společnosti skrze specifickou oblast úsilí. Je to historické dědictví dokumentů a psaných pramenů; je to charakteristický způsob vyjadřování. Je to řada typických struktur a děl, je to kalendář svátků a vlastních připomínek.*“⁵⁸ Dnes vlivem Salesiánu Dona Bosca je oslovováno mnoho mladých lidí, tato kongregace má spoustu center pro mladé po celém světě. Z pedagogického hlediska nelze přehlédnout jeho *Preventivní systém*, jež zahrnuje jak využití volného času, tak nadčasové výchovné rady. Don Bosco byl a bude stále osobou, která inspiruje mnoho mladých lidí.

Život bratra Rogera

Bratr Roger (Roger Schutz-Marsauche) se narodil ve Švýcarsku v horské vesničce Provence 12. Května 1915. Roger byl nejmladší z devíti sourozenců. Své dětství popisuje jako velmi radostné, plné lidí a hudby. Také vzpomíná na svou matku jako na laskavou ženu, která této laskavosti učila i své děti.⁵⁹ V šestnácti letech vážně onemocněl plicní tuberkulózou. V tomto období musel přerušit studie na střední škole a trávil dlouhé chvíle v rekonvalescenci, kdy hodně četl a hledal svoji cestu k Bohu. Později na žádost otce a proti své vůli začal studovat teologii v Lausanne.⁶⁰

I když pocházel z protestantského prostředí, jeho touha po životě ve společenství podobnému řádům katolické církve byla velká. Ke konečnému rozhodnutí dospěl v době druhé světové války. V roce 1940, když mu bylo dvacet pět let, opustil

⁵⁶ Srov. Buccellato, G. *Kořeny spirituality Dona Boska*, s. 39

⁵⁷ Srov. Dřímál, L. *Preventivní systém Dona Bosca*, s. 16.

⁵⁸ Buccellato, G. *Kořeny spirituality Dona Boska*, s. 43.

⁵⁹ Srov. Schutz, R. *Vyvolit si lásku*, s. 10-11.

⁶⁰ Srov. Schutz, R. *Vyvolit si lásku*, s. 18.

Švýcarsko a vydal se do Francie hledat vhodné místo, kde by mohl žít v modlitbách a pomáhat druhým. Nakonec našel vesničku Taizé v jižním Burgundsku, která v té době ležela nedaleko demarkační linie oddělující německou okupační zónu od svobodné zóny pod vládou z Vichy.⁶¹

Roger zmiňuje dvě události, které ho ovlivnily a udaly jeho směr k tomuto rozhodnutí. První z nich je příběh jeho babičky z matčiny strany. Babička pocházela ze severní Francie. V době první světové války ochotně a nezištně pomáhala uprchlíkům a všem potřebným i přesto, že měla syny na frontě a malé bomby jí narušily dům. Po válce pak tato žena navštěvovala katolický kostel, i když byla protestantka. Záleželo jí totiž na tom, aby už nikdo nemusel zažít to, co ona a hlavně na tom, aby už nikdy proti sobě nemuseli v boji stát křesťané. Druhým impulsem pak byly úryvky z dějin kláštera Port-Royal. Tuto knihu napsal Sainte-Beuvem a psal v ní o ženské cisterciácké komunitě v 17. století, která žila nedaleko Paříže. Rogera zaujal příběh abatyše Angélique Arnauldové. Tato žena nastoupila do kláštera velmi mladá a proti své vůli. Dlouhý čas se tím trápila, až jednoho dne ji náhle oslovila promluva jednoho kněze a od té doby byla ve své řeholi šťastná. Po tomto prozření abatyše učinila mnoho změn, které přiváděly ke komunitě mnoho lidí. Bratr Rogere si tedy řekl: *„Jestliže z těchto několika žen, které tak jasně odpověděly na povolání k životu v komunitě a odevzdaly svůj život Kristu, takovým způsobem vyzařovalo evangelium, nemohlo by pár mužů žijících ve společenství dosáhnout téhož?“*⁶²

V Taizé přijímal uprchlíky a na pomoc mu přijela jeho nejmladší sestra Genevieve. Nutno dodat, že jeho nejmladší sestra zůstala v jeho blízkosti celý život. Rodiče měli o oba sourozence starost a požádali rodinného přítele, aby na ně dohlédl. Jejich obavy se naplnily a Rogere s Genevieve museli Francii opustit.⁶³ Během pobytu v Ženevě se velmi rozvinul život komunity. Už v té době mladí lidé často navštěvovali modlitby. Rogere podobná setkání organizoval také doma, a s touto zkušeností pak také pracoval v Taizé.

⁶¹Srov. Tamtéž s. 23-24.

⁶²Srov. Schutz, R. *Vyvolit si lásku*, s. 21-22.

⁶³Srov. Tamtéž s. 27.

Dílo bratra Rogera

„Vyvolit si lásku.“

V roce 1944 se vrátil do Taizé s prvními čtyřmi bratry. Začátky nebyly snadné i tak komunita odmítala dary, aby si ubránila vlastní svobodu. Přesto vše si našli ty nejpotřebnější a pomáhali jim.⁶⁴ Ekumenická komunita nakonec dospěla pod vedením Bratra Rogera k principům řeholních řádů - modlitba, práce, pomoc nejpotřebnějším a také přijala celibát. Bratr Roger ve svých pamětech poznamenává, *„Nikdo nemá větší lásku, než ten kdo položí svůj život za ty, kdo mu byli svěřeni – tato slova z evangelia hrají v našem společném životě zásadní roli.“*⁶⁵ Nový člen komunity pak ve svém závazku na celý život říká tato slova: *„Pán Ježíš si tě ve své slitovnosti a lásce vybral, aby ses v církvi stal znamením bratrské lásky. Povolává tě uskutečňovat se svými bratry podobenství společenství“*.⁶⁶ Z toho je jasné, jak mnoho Bratru Rogerovi záleželo na ekumenickém společenství a to i uskutečnil.

Velmi stál o setkání s papežem. Podařilo se mu to v roce 1958. Jan XXIII je přijal velmi nadšeně a otevřeně a kromě jiného je pozval k účasti na Druhém vatikánském koncilu.⁶⁷ V životě komunity to byl velký zlom, od té doby každoročně navštěvují papeže. Přijímání lidí v nouzi bylo a je pro komunitu prioritou, a když je jeden muž poprosil, aby přijali i děti, Rogere souhlasil. Požádal svoji sestru, aby se o ně přijela starat a Genevieve nakonec už zůstala a vychovala takto mnoho dětí.

Komunita přijímala mladé lidi už od počátku a začalo jich přibývat. V Taizé vyrostl kostel a centrum setkávání ať už pro mladé nebo jiné věkové skupiny. Mladí lidé si cestu do Taizé našli sami, komunita se jim nijak nepodbížela a toto trvá do dnešních dnů. První mezinárodní setkání mladých v Taize se uskutečnilo v roce 1966. Je třeba připomenout každoroční setkání v některých Evropských městech, která jsou mezi mladými z celého světa velmi oblíbená. Minulý rok toto setkání proběhlo v Praze. Bratr Rogere také navštívil Československo v době normalizace, opět cituji z jeho vzpomínek: *„V roce 1981 mi dal odvážný kardinál Tomášek vědět, že bych měl*

⁶⁴ Srov. Schutz, R. *Vyvolit si lásku*, s. 28.

⁶⁵ Tamtéž s. 35.

⁶⁶ Tamtéž s.34.

⁶⁷ Tamtéž s. 72.

*navzdory všem překážkám přijet do Prahy. Omezení, kterým jsme byli vystaveni, vedla k myšlence zorganizovat dvoudenní návštěvu formou poutě od jednoho kostela k druhému, abychom se mohli setkat s co nejvíce lidmi“.*⁶⁸

Jedna moje známá mi vyprávěla, jak cestovala v době normalizace s partou mladých do Budapešti na setkání s Bratrem Rogerem a jeho bratry. Ve vlaku byli kontrolováni, ale k setkání nakonec došlo. Co ji nejvíce zaujalo při pozhnutí, byly oči Bratra Rogera a jistě nebyla sama. Při pročítání těchto pamětí a slyšení těchto vzpomínek se ukazuje, že dnešní mladí nemusejí snášet taková příkoří ohledně víry, spíše musejí snášet posměch a lhostejnost.

Bratři také mají své členy v mnoha koutech světa žijících v tzv. fraternitách. Zpravidla se nacházejí v blízkosti těch nejchudších, kde zcela nezištně pomáhají. Komunita též přijímá potřebné, třeba i celé rodiny, z celého světa. Není tedy divu, že s tímto přístupem si Bratr Rogere velmi dobře rozuměl s Matkou Terezou. Znali se od roku 1946. Jejich přátelství bylo velmi intenzivní a společně vydali i několik knih. Bratr Rogere se svými bratry procestoval téměř celý svět. Všude kam přišli, přinášeli pomoc, pochopení, modlitbu a naslouchání. Rogere se dožil vysokého věku, avšak jeho smrt nebyla poklidným spočinutím. 16. srpna 2005 byl zavražděn psychicky nemocnou ženou při večerní modlitbě v chrámu Smíření v Taizé. Jeho násilná smrt vyvolala mnoho smutku po celém světě. V knize, z které jsem čerpala většinu materiálu o Bratru Rogerovi, jsou napsaná různá svědectví, vybrala jsem Kofi Annana: *„Ve stopách nejlepších tradic víry, která jej posilovala, zasvětil bratr Rogere svůj život službě míru, dialogu a smíření. Stal se neúnavným zastáncem hodnot úcty, tolerance a solidarity, zejména u mladých. Jeho poselství naděje a důvěry zůstane pramenem inspirace pro všechny.“*⁶⁹

Rogere Schütz byl oceněn Cenou UNESCO za výchovu k míru, Cenou Karla Velikého a Tepltonovou cenou za pokrok v oblasti náboženství.⁷⁰ Jeho nástupcem se stal bratr Alois a komunita pokračuje v jeho díle.

⁶⁸ Schutz, R. *Vyvolit si lásku*, s. 101-102.

⁶⁹ Tamtéž s. 126.

⁷⁰ Tamtéž s. 135-136.

Praktická část

4. Cíl a popis praktické části

Cílem praktické části práce bylo zjistit, nakolik mohou osobnosti Don Bosca a bratra Rogera ovlivnit spiritualitu člověka. Otázky byly soustředěny kolem duchovních prožitků člověka a také tam byly otázky přímo týkající se těchto dvou osobností.

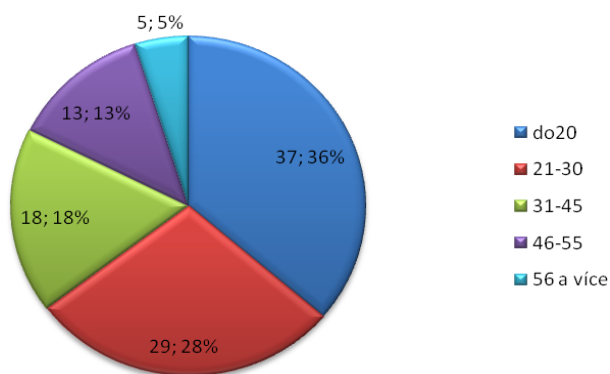
K šetření byla zvolena metoda dotazníku. Nebyl použit tedy žádný standardizovaný dotazník. Při tvorbě dotazníku bylo využito publikace Úvodu do pedagogického výzkumu od Petera Gavory.⁷¹ Dotazník obsahuje 26 otázek, z toho 23 uzavřených a 3 otevřené otázky. Dotazník byl vytvořen v Google formuláři a odkaz byl distribuován e-mailem a také byl vyvěšen na Facebooku. Elektronická verze dotazníku byla zvolena z důvodu snadné dostupnosti pro respondenty a současně je dostatečně zajištěn požadavek anonymity. Dotazník začíná otázkami, které se týkají věku a pohlaví. Otázky z dalších tří oblastí – víra v boha a osobní spiritualita, Don Bosco, bratr Roger byly řazeny střídavě. Vyhodnocení jednotlivých otázek bylo zpracováno v Microsoft Office Excelu. U otevřených otázek je každá odpověď zpracována zvlášť. Vzhledem k tomu, že byl dotazník rozeslán do e-mailů a vyvěšen na Facebook, bylo těžké ovlivnit věk respondentů. Nebyly nalezeny žádné materiály, které by se podobným výzkumem zabývaly. V druhé části praktické části pak byly dvě vybrané otázky podrobeny testu nezávislosti chí-kvadrátu pro kontingenční tabulku, která je doplněna tabulkou plusů a minusů s komentářem. V závěru jsou pak zhodnoceny výsledky daného výzkumu.

⁷¹ Gavora, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*, Brno: Paido, 2010.

Výzkumné šetření

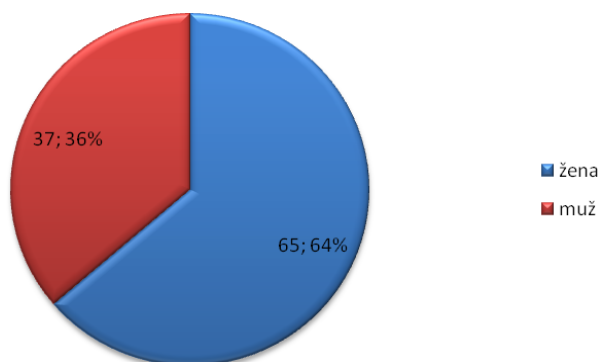
Popisná statistika

Otázky byly položeny střídavě ze čtyř oblastí. První z nich se týkala obecnějších věci věku, pohlaví a povolání.

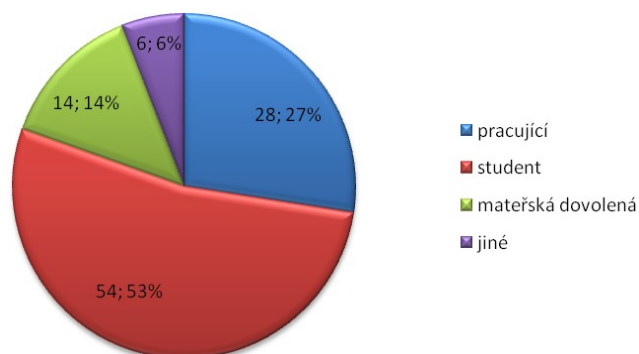
Graf č. 1 Rozložení respondentů podle věku

Dotaz týkající se pohlaví.

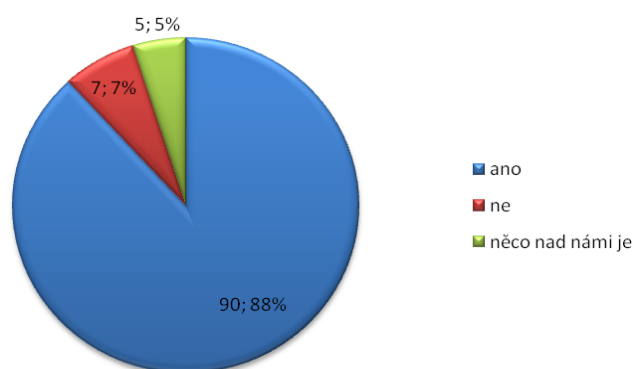
Graf č. 2 Rozložení respondentů podle pohlaví

Další z praktických dotazů se týkal povolání. Pro větší přehlednost je uvedeno grafické znázornění. Respondenti si mohli vybrat ze čtyř odpovědí pracující, student, mateřská dovolená a jiné.

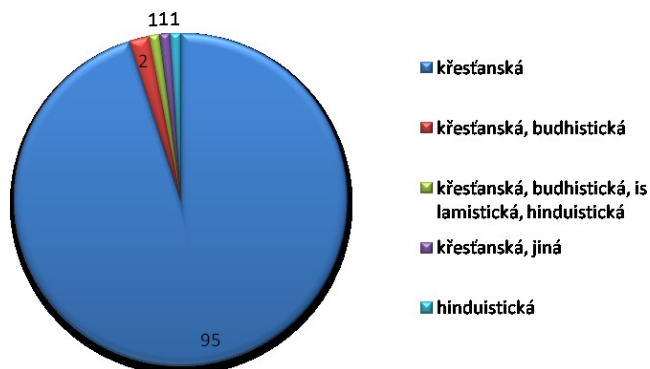
Graf č. 3 Rozložení respondentů podle povolání

Nejvíce bylo položeno otázek, které se týkaly spirituality, duchovních zaměření nebo sociálního citění. Jedna z otázek obsahovala i víru v Boha.

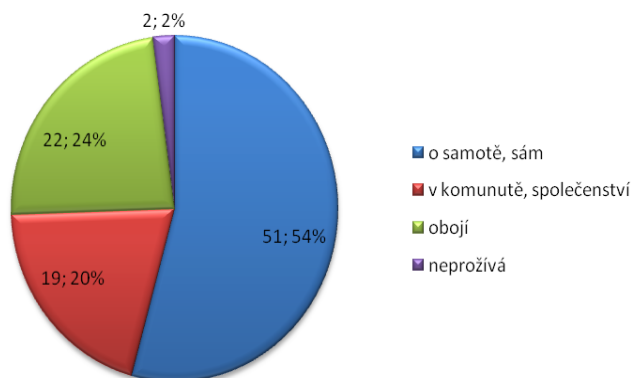
Graf č. 4 Rozložení respondentů dle jejich víry.

Otázky obsahovaly i dotazy na spiritualitu a na jakou spiritualitu se respondenti zaměřují, k odpovědi jim byla nabídnuta spiritualita křesťanská, buddhistická, islamistická, hinduistická a jiná.

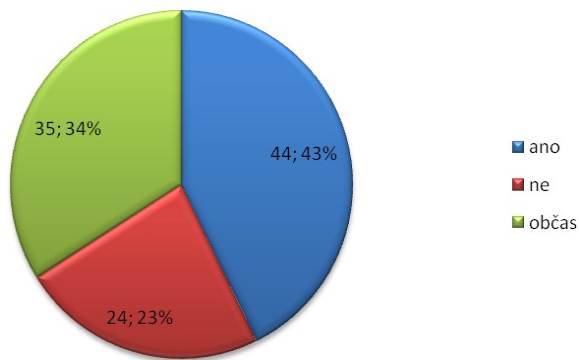

Graf č. 5 Rozložení respondentů dle jejich spirituality

Jedna z otázek byla i zaměřena na osobnost, která respondenty mohla ovlivnit viz. Tabulka č. 1. a také otázka zda se inspirují někým ze svatých viz. Tabulka č. 2. Další otázky z této oblasti se týkaly křesťanských společenství a také zda respondenti prožívají svoje duchovní zážitky spíše v komunitě, o samotě, obojí možnost nebo jinak. Také tam byla uvedena otázka ohledně modlitby a zda respondenti čtou Biblii.

Graf č.6 Rozložení respondentů dle jejich prožívání duchovna

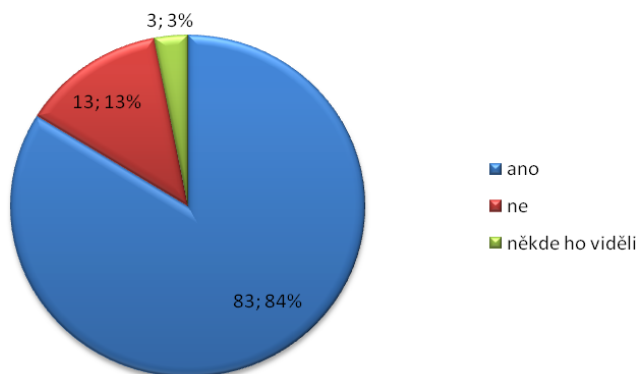
Graf č. 7 Rozložení respondentu podle toho jestli čtou Bibli

Ze sociální oblasti byly vybrány otázky ohledně znalosti okolí respondentů, ale i jaký zauímají postoj k pomoci potřebných ve světě.

Ohledně osoby Dona Bosca bylo položeno pět otázek. Respondenti měli odpovídat na to, jestli Dona Boska znají nebo zda-li znají alespoň nějaké salesiánské centrum. V dotazníku byl zmiňován i preventivní systém Dona Bosca.

I k bratru Rogerovi bylo položeno pět otázek. Znají-li respondenti bratra Rogera, jestli navštívili setkání komunity a nebo jestli mají představu co znamená ekumenismus.

Jedna specifická otázka byla věnována obrazu Ježíše Krista z turínského plátna, přičemž nebylo uvedeno o koho se jedná.

Graf č. 8 Rozložení respondentů podle toho jak znají obraz Ježíše Krista z turínského plátna

Pořadí	Osobnost, spiritualita	Počet	Pořadí	Osobnost, spiritualita	Počet
1	Papež František	7	31	otec Kabrda	1
2	farář	3	32	Anselm Grün	1
3	Charismatická konference	3	33	benediktínská	1
4	Marek Orko Vácha	3	34	Jan Ámos Komenský	1
5	Salesiáni	3	35	Koinonia Jana Křtitele	1
6	žádná	3	36	Otec+SYN+Duch Svatý	1
7	František z Assisi	2	37	p. Petr Vacík	1
8	Ježíš	2	38	pravoslavné liturgické zpěvy	1
9	Ignác z Loyoly	2	39	sestra Edita	1
10	Matka Tereza	2	40	sestra Gratie	1
11	Maxmilian Kolbe	2	41	sestra Imaculata	1
12	nevím	2	42	Sestra Mlada	1
13	Benedikt XVI	1	43	sestra Simeona	1
14	Cursillo	1	44	sestra Stanislava	1
15	Dalajláma	1	45	spiritualita křesťanského východu	1
16	Daniel Ange	1	46	spisovatel	1
17	Don Bosco	1	47	společenství biřmovanců	1
18	Filip Neri	1	48	Stará jednotabratská	1
19	Hnutí Světlo-Život	1	49	sv. Augustýn	1
20	Jose Maria Esciva	1	50	sv. Bernadeta	1
21	kardinál Sarah	1	51	sv. Hedvika Slezská	1
22	Karmel	1	52	sv. Hilarius	1
23	kartářka	1	53	sv. Hildegarda z Bilgeny	1
24	kartuziánská spiritualita	1	54	sv. Johanka z Arku	1
25	katolíci evangelisté	1	55	sv. Pavel	1
26	katolická církev	1	56	Terezie z Lisieux	1
27	křesťanská	1	57	Tomáš Halík	1
28	MAMRE	1	58	Tomáš Špidlík	1
29	Marián Kufa	1	59	Vatikán	1
30	Naše děkanátní setkání Hodonín	1	60	východní	1

Tabulka č. 1: Pořadí dle vlivu osobností na respondenty podle výsledků

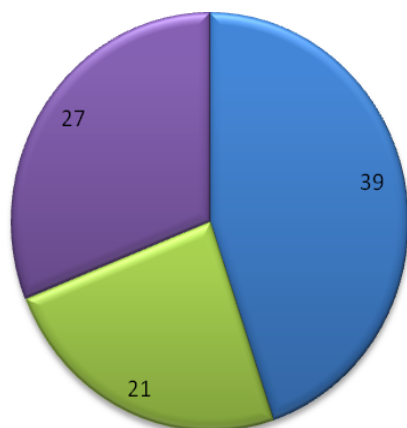
Pořadí	Osobnost	Počet	Pořadí	Osobnost	Počet
1	Nemají takovou osobnost	9	22	farář Toufar	1
2	František z Assisi	6	23	Anička Zelíková	1
3	matka Tereza	6	24	momentálně ne	1
4	Don Bosco	4	25	sv. Petr a Pavel	1
5	Jan Pavel II	4	26	sv. Ludmila	1
6	Panna Maria	4	27	nevím	1
7	sv. Josef	3	28	sv. Bakhita	1
8	otec Pio	2	29	sv. Terezie	1
9	apoštol Pavel	2	30	sv. Veronika	1
10	Faustyna Kowalska	2	31	Hildegarda z Bingenu	1
11	Ježíš	2	32	sv. Vincenc z Pauly	1
12	sv. Anežka česká	2	33	sv. Anna	1
13	sv. Terezie z Avily	2	34	sv. Lydie	1
14	sv. Terezie z Lisieux	2	35	sv. Monika	1
15	sv. Václav	2	36	sv. Jiří	1
16	Jana z Arku	1	37	sv. Dominik Savio	1
17	Jan Maria Vianney	1	38	sv. Vavřinec	1
18	Jan Nepomucký	1	39	sv. Hedvika slezská	1
19	Dominik	1	40	sv. Zdislava	1
20	sv. Anežka Římská	1	41	sv. Kateřina Sienská	1
21	sv. Klement Maria Hofbauer	1			

Tabulka č. 2: Pořadí osobností svatých, které inspirují respondenty podle výsledků

Srovnání vybraných položek

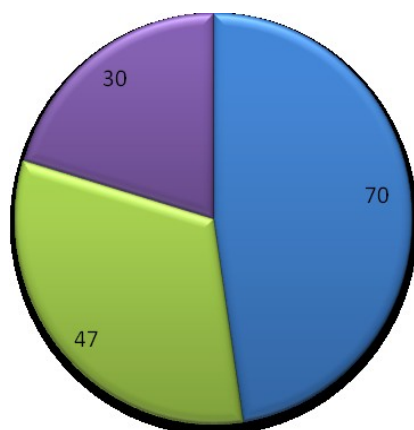
Z odpovědí z dotazníku jsem vybrala tři otázky které se přímo vztahovaly na osobu Dona Bosca a bratra Rogera, kladné odpovědi jsem pak zhodnotila v grafech.

Bratr Rogere

- Říká ti něco jméno bratr Roger?
- Byl(a) jsi někdy na setkání mládeže, které pořádá komunita z Taizé?
- Říká ti něco citát: Vyvolit si lásku?

Don Bosco

- Znáš osobnost Dona Bosca?
- Byl(a) jsi někdy v některých salesiánských center?
- Slyšel jsi někdy citát: Bez lásky není důvěry a bez důvěry není výchovy?

Na otázku *Říká ti něco jméno bratr Rogere?* odpovědělo kladně 39 respondentů a na otázku *Znáš osobnost Dona Bosca?* odpovědělo kladně 70 respondentů. Z toho vyplývá, že Don Bosco je mezi respondenty více známý než bratr Rogere. Nutno dodat, že Don Bosco má jistý časový náskok před bratrem Rogerem. Dona Bosca zmiňovali respondenti i v otázkách na osobnosti a svaté viz. Tabulka č. 1 a Tabulka č. 2.

Na otázku *Byl(a) jsi někdy na setkání mládeže které pořádá komunita z Taize?* Odpovědělo kladně 21 respondentů a na otázku *Byl(a) jsi někdy v některých salesiánských center?* odpovědělo kladně 47 respondentů. Z toho je zřejmé, že salesiánská centra jsou respondenty více navštěvovaná než setkání mládeže z Taizé. K tomuto je nutné dodat, že salesiánská centra jsou více dostupná.

Na otázku *Říká ti něco citát: „Vyvolit si lásku“?* odpovědělo kladně 27 respondentů a na otázku *Slyšel(a) jsi někdy citát: „Bez lásky není důvěry a bez důvěry není výchovy“?* odpovědělo kladně 30 respondentů. I v tomto případě je mezi respondenty známější citát od Dona Bosca.

I když je zjevné, že Don Bosco respondenty jistě ovlivnil více než bratr Rogere je jasné, že Don Bosco je známější také díky časovému náskoku. Don Bosco působil v 19. století, kdežto bratr Rogere ve 20. století a zemřel relativně nedávno, jeho odkaz nemá tudíž takový časový horizont jako odkaz Boscův. Vzhledem k tomuto je vliv bratra Rogera docela velký. Také ale nutno dodat, že bratr Rogere měl na pomoc media, což Don Bosco v žádném případě určitě nestačil za svého života moc využít. Navíc bratr Rogere pocházel s protestantského prostředí, které je stále v Evropě v menšině, jeho odkaz staví hlavně na ekumenismu a to v současné Evropě oslovuje mnoho lidí. Je klidně možné, že za sto let by v podobném výzkumu vyhrál bratr Rogere. Na plné čáře však vyhrává křesťanská spiritualita, která oslovuje širokým věkovým spektrem.

Ověřování hypotéz

1. H₀: Mezi znalostí Dona Bosca a znalostí preventivního systému není statisticky významný vztah.

HA: Mezi znalostí Dona Bosca a znalostí preventivního systému je statisticky významný vztah.

Kontingenční tabulka

Popisky řádků	Popisky sloupců			Celkový součet
	ano	ne	mám určitou představu	
ano	28 (19)	20 (32)	22 (19)	70
ne	0 (5)	16 (8)	1 (5)	17
slyšel(a) jsem oněm	0 (4)	10 (6)	4 (4)	14
Celkový součet	28	46	27	101

Tabulka č.3

Vypočítaná hodnota $\chi^2 = 31,05$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,49$

Na základě výsledků přijímáme HA, tedy mezi znalostí Dona Bosca a znalostí preventivního systému je statisticky významný vztah.

Pro další interpretaci bylo použito znaménkové schéma:

Hodnoty pro kontingenční tabulku

	ano	ne	mám
ano	2,170513	-2,54364	0,841863
ne	-2,22341	3,088311	-1,70143
slyšel(a)	-2,00905	1,482648	0,135602

Tabulka č. 4

Znaménkové schéma kontingenční tabulky

	ano	ne	mám
ano	+	-	0
ne	-	++	0
slyšel(a)	-	0	0

Tabulka č. 5

Z tabulky vyplývá, že je významně velká skupina těch, kteří znají osobnost Dona Bosca a současně znají preventivní systém. Dále je významně malá skupina těch, kteří znají osobnost Dona Bosca, ale neslyšeli o preventivním systému.

Statisticky významná je také skupina respondentů, kteří neznají osobnost Dona Bosca a neznají preventivní systém.

2. H₀: Mezi znalostí bratra Rogera a znalostí ekumenismu není statisticky významný vztah.

H_A: Mezi znalostí bratra Rogera a znalostí ekumenismu je statisticky významný vztah.

Kontingenční tabulka

	Popisky sloupců			
Popisky řádků	ano	ne	slyšel(a) jsem oněm	Celkový součet
ano	38 (27)	23 (36)	9 (8)	70
ne	(8)	19 (10)	1 (2)	20
slyšel(a) jsem oněm	1(5)	10 (6)	1 (1)	12
Celkový součet	39	52	11	102

Tabulka č. 6

Vypočítaná hodnota $\chi^2 = 30,7$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,4$

Na základě výsledků přijímáme H_A, tedy mezi znalostí bratra Rogera a znalostí ekumenismu je významně statistický vztah.

Pro další interpretaci bylo použito znaménkové schéma:

Hodnoty pro kontingenční tabulku

	ano	ne	slyšel(a)
ano	3,629728	2,16005	0,845667
ne	0,02819	1,811395	0,08252
slyšel(a)	0,075584	0,945722	0,085849

Tabulka č. 7

Znaménkové schéma kontingenční tabulky

	ano	ne	Slyšel(a)
ano	+++	+	0
ne	0	0	0
slyšel(a) jsem	0	0	0

Tabulka č. 8

Z tabulky vyplývá, že je významně velká skupina těch, kteří znají osobnost bratra Rogera, současně znají i pojem ekumenismus. Dále je významně malá skupina těch, kteří neznají ani bratra Rogera a současně neznají ani ekumenismus.

3. H₀: Mezi zájmem o spiritualitu a čtením Bible není významně statistický vztah.

HA: Mezi zájmem o spiritualitu a čtením Bible je významně statistický vztah.

Kontingenční tabulka

Popisky řádků	Popisky sloupců			Celkový součet
	ano	ne	občas	
ano	38(28)	2(8)	3(8)	43
ne	9(16)	1(4)	4(4)	24
slyšel(a) jsem o ní	19(23)	5(6)	11(6)	35
Celkový součet	66	18	18	102

Tabulka č. 11

Vypočítaná hodnota $\chi^2 = 28,8$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,5$

Na základě výsledků přijímáme HA, tedy mezi zájmem o spiritualitu a čtením Bible je významně statistický vztah.

Pro další interpretaci bylo použito znaménkové schéma:

Hodnoty pro kontingenční tabulku

	ano	ne	občas
ano	3,628143	0,166076	0,263149
ne	0,831699	1,047197	0,367684
slyšel(a)	1,791496	0,460228	1,042668

Tabulka č. 12

Znaménkové schéma kontingenční tabulky

	ano	ne	občas
ano	+++	0	0
ne	0	0	0
slyšel(a)	+	0	0

Tabulka č. 13

Z tabulky vyplývá, že je významná skupina respondentů, kteří se zajímají o spiritualitu a zároveň čtou i bibli.

4. H₀: Mezi povoláním a prostředím prožívání spirituality není významně statistický vztah.

H_A: Mezi povoláním a prostředím prožívání spirituality je významně statistický vztah.

Kontingenční tabulka

Popisky řádků	Popisky sloupců				Celkový součet
	pracující	student	Mateřská dovolená	jiná	
O samotě	14(15)	7(7)	23(23)	4(3)	48
obojí	9(6)	1(3)	9(10)	1(1)	20
neprožívá	6(8)	6(4)	14(13)	1(2)	27
Celkový součet	29	14	46	6	95

Tabulka č.14

Vypočítaná hodnota $\chi^2 = 5,09$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 12,6$

Na základě výsledků přijímáme H₀, tedy mezi povoláním (zaměstnáním) a prostředím prožívání spirituality není významně statistický vztah.

5. Diskuse

Věkové rozložení výzkumného vzorku bylo různé, proto byly vytvořeny kategorie do 20 let, od 21 do 30 let, od 31 do 45 let, od 45 do 55 let a od 55 let a více. Různost věkových kategorií byla ponechána s ohledem na to, že tyto dvě osobnosti mohly ovlivnit respondenty dnes již ve starším věku v jejich mládí. Z grafu č. 1 vyplývá, že ze 102 respondentů 36 % bylo ve věkové kategorii do 20let, 28 % od 21 do 30 let, 18 % od 31 do 45 let, 13 % od 46 do 55 let a 5 % od 56 let a více. Ve věku adolescentů bylo 51 osob, tedy 50 % dotazovaných.

Ze 102 respondentů bylo 64 % tedy 65 žen a 36 % tedy 37 mužů.

Dotaz na povolání respondentů byl mířen na zařazení respondentů ve společnosti s uzavřenými odpověďmi *pracující, student, mateřská dovolená a jiné*. Ze 102 respondentů, kteří odpovídali na tuto otázku, bylo 27 % pracujících, 53 % studentů, 14 % bylo na mateřské dovolené a 6 % mělo jiné zařazení ve společnosti.

V oblasti víry byla položena *otázka na víru v Boha*. Byla uzavřeného typu, přičemž odpovědi mohly být jen tři *ano, ne, něco nad námi je*. Otázku jsem zvolila, protože duchovní cítění člověka předpokládá existenci Boha. Ze 102 respondentů 88 % věří v Boha, 7 % nevěří a 5 % myslí, že něco nad námi je. Stejná kategorie byla i otázka, *Když si nevíš rady nebo máš problémy, uchyluješ se k modlitbě?* Otázka zaměřená na to, jakou důvěru respondenti mají k Bohu. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a někdy*. Ze 102 respondentů odpovědělo 71 %, že se modlí, když je ve špatné situaci, 8 % se nemodlí a 23 % přistoupí k modlitbě jen někdy. I dotaz *zda-li se respondenti inspirojí některým svatým* spadá do tohoto tématu. Namířeno k respondentům křesťansky zaměřeným. Odpověď byla otevřená. Na otázku odpovědělo 59 respondentů. Odpovědi jsem do tabulky vložila tak, jak na ni respondenti v dotazníku odpovídali. Nejvíce zmiňovaným svatým je zde Don Bosco viz. Tabulka č. 2. Dalším dotazem bylo, *jestli respondenti čtou Bibli*. Otázka směřovala k duchovním inspiracím respondentů. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a občas*. Ze 101 respondentů odpovědělo 44 %, že čte bibli, 23 % ji nečte a 35 % otevře Bibli jen občas. Jiným dotazem bylo, *navštěvují-li respondenti křesťanská společenství*, což bylo zaměřeno na aktivity respondentů v oblasti setkávání se na křesťanské úrovni. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a někdy*. Ze 104 respondentů 55 % navštěvuje křesťanská

společnosti, 22 % nenavštěvuje a 23 % někdy. Otázka mají-li respondenti rádi *setkání typu charismatické konference* byla zvolena ohledně aktivit respondentů v oblasti setkávání a navštěvování akcí s duchovní tematikou. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a nevím co to je*. Ze 100 respondentů odpovědělo 35 %, že navštěvuje Charismatickou konferenci, 37 % ji nenavštěvuje a 28 % nemá tušení, o co se jedná.

Otázka, která měla osvětlit sociální citění respondentů zněla: *Myslíš, že je dobré starat se o chudé lidi na jiných kontinentech?* Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a jen v určitých situacích*. Ze 102 respondentů odpovědělo 71 %, že je vhodné pomáhat potřebným na celém světě, 1 % by nepomáhalo vůbec a 29 % by pomohlo jen v určité situaci. Stejněho typu byla otázka *Znáš někoho ve svém okolí, kdo potřebuje finanční nebo duchovní pomoc?* Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a mám určité tušení*. Ze 102 respondentů odpovědělo 71 %, že znají někoho ve svém okolí, kdo potřebuje pomoc, 14 % nikoho takového nezná a 17 % má určité tušení, kdo by pomoc potřeboval.

Ohledně spirituality bylo položeno několik dotazů, jeden z nich byl, zda-li se respondenti *zajímají o spiritualitu*, dotaz byl cíleně zaměřen k duchovnu respondentů, opět uzavřené odpovědi *ano, ne a slyšel(a) jsem o ní*. Ze 102 respondentů odpovědělo, že se o spiritualitu zajímá 64 %, 18 % se o ni nezajímá a 18 % o ní slyšelo. Dalo by se říci, že člověk je duchovně založen. Dalším dotazem zaměřeným přímo na duchovní cesty respondentů, po kterých se vydávají, byla otázka: *Jaká spiritualita je přitahuje?* Odpovědi byly uzavřené - *křesťanská, buddhistická, islamistická, hinduistická a jiná*. Ze 100 respondentů 95 % odpovědělo, že se zajímá o křesťanskou spiritualitu, 2 % zajímá spiritualita křesťanská i buddhistická, 1 % se zajímá o křesťanskou, buddhistickou, islamistickou i hinduistickou, 1 % se zajímá o křesťanskou a jinou spiritualitu a 1 % dává přednost spiritualitě hinduistické. Z tohoto je zcela zjevné, že mezi dotazovanými je nejoblíbenější křesťanská spiritualita. Otázka otevřeného typu *Jaká osobnost, společnost nebo spiritualita tě v poslední době oslovila?* byla také součástí otázek o spiritualitě. Na otázku odpovědělo 73 respondentů, přičemž nejvíce hlasů dostal současný papež František viz. Tabulka č. 1. Odpovědi jsem v tabulce uvedla, tak jak na ně respondenti odpověděli. Dotaz *prožíváš svoji spiritualitu (duchovno) raději v komunitě nebo spíše o samotě?* byl zaměřen na duchovní prožívání respondentů. Odpověď byla

otevřená jako stručná odpověď. Na otázku odpovědělo 94 respondentů. Odpovědi jsem shrnula do čtyř kategorií *prožívání o samotě, ve společenství, obojí varianta a neprožívá vůbec*. 51 % respondentů dává přednost samotě, 20 % je raději v komunitě, 24 % má rádo samotu ale i společenství a 2 % respondentů neprožívá žádnou duchovní stránku své osobnosti.

Osobnosti Dona Bosca se týkala další skupina dotazů. První otázka byla zaměřena přímo na jeho osobu a to *znají-li respondenti Dona Bosca*. Otázka byla uzavřena *ano, ne a někde jsem o něm slyšel(a)*. Ze 101 respondentů 69 % odpovědělo, že zná Dona Bosca, 17 % ho nezná a 14 % o něm slyšelo. Z toho vyplývá, že Don Bosco je poměrně známá osoba i v dnešní době. Salesiánská centra bylo tématem další otázky ohledně Dona Bosca a zvláště pak jeho pokračovatelů. Respondenti odpovídali *zda-li někdy nějaké salesiánské centrum navštívili*. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a žádné neznám*. Ze 100 respondentů odpovědělo 47 %, že navštívilo salesiánské centrum, 43 % nenavštívilo a 10 % takové centrum nezná. Znalost díla Dona Bosca ověřovala další otázka a týkala se jeho *preventivního programu*. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a mám určitou představu*. Ze 102 respondentů odpovědělo 28 %, že zná preventivní systém Dona Bosca, 45 % jej nezná a 27 % má určitou představu, o čem takový preventivní systém je. Známý citát Dona Bosca „*Bez lásky není důvěry a bez důvěry není výchovy*“ byl předmětem další otázky. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a něco mi to říká*. Ze 102 respondentů odpovědělo 29 %, že zná tento citát od Dona Bosca, 52 % ho nezná a 19 % má nějaké povědomí o tomto citátu. K této skupině dotazů lze přiřadit otázku *Domníváš se že, křesťanská výchova je v dnešní době potřebná?* Tato otázka směřovala k problematice výchovy v současnosti, kdy je mnoho nabídek a námětů na to, jak vychovávat své dítě. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a jen v některých případech*. Na otázku odpovědělo 101 respondentů z toho 89 % si myslí, že křesťanská výchova je potřebná, 5 % myslí, že takovou výchovu nepotřebujeme a 6 % by tuto výchovu použilo jen v určité situaci.

Dalším tématem byla osobnost bratra Rogera. *Říká ti něco jméno bratr Rogere?* byla otázka zaměřená přímo na znalost osoby bratra Rogera s uzavřenými odpověďmi *ano, ne a slyšel(a) jsem o něm*. Ze 102 respondentů 38 % odpovědělo, že zná bratra Rogera, celých 51 % ho nezná a 11 % o něm slyšelo. Zda-li se respondenti někdy zúčastnili *setkáních komunity z Taizé* byla další otázka toho tématu. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a nikdy jsem o tom neslyšel(a)*. Ze 100 respondentů odpovědělo 21

%, že navštívilo setkání, 67 % setkání nenavštívilo a 12 % o podobném setkání nikdy neslyšelo. Další otázka směřovala *k hudebnímu cítění* respondentů při duchovních zážitcích. Zvolila jsem ji, protože komunita z Taizé hudební vyjádření preferuje. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a záleží na tom o jakou hudbu či píseň se jedná*. Ze 101 respondentů odpovědělo 59 %, že rádo zpívá na duchovních akcích, 20 % nezpívá a 21 % zpívá jen, když se jim daná píseň či hudba líbí. Citát bratra Rogera „*Vyvolit si lásku*“ byl předmětem dalšího dotazu. Tento citát je i v názvu knihy o bratru Rogerovi. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a někde jsem to slyšel(a)*. Ze 102 respondentů odpovědělo 27 % , že zná tento citát, 45 % ho nezná a 29 % ho alespoň někde slyšelo. Znájí-li respondenti *ekumenismus* byla otázka zaměřená k celkovému povědomí respondentů k dění na poli církevním a také ke komunitě z Taizé. Odpovědi byly uzavřené *ano, ne a slyšel(a) jsem o tom*. Ze 102 respondentů odpovědělo 69 %, že ví co je to ekumenismus, 19 % to neví a 12 % respondentů o ekumenismu alespoň slyšelo.

Zcela specifickou otázkou byla otázka *Znáš tohoto muže?* K odpovědi byla vybrána známá tvář z otisku *turínského plátna*, kterou jsem vložila k uzavřeným odpovědím *ano, ne a někde jsem ho viděl(a)*. Ze 102 respondentů odpovědělo 84 %, že tvář z turínského plátna znají, 13 % ho nezná a 3 % ho alespoň někde viděli, i když neví o koho se jedná.

Při ověřování hypotéz byly vždy vybrány dvě otázky, které by se mohly navzájem ovlivňovat. V první hypotéze bylo zkoumáno, *zda-li znalost osobnosti Dona Bosca předpokládá i znalost jeho Preventivního programu*. Na základě výsledků se ukázalo, že kdo zná Dona Bosca, zpravidla zná i jeho Preventivní program, jen malá skupina respondentů znala pouze Dona Bosca a neznala jeho preventivní program. Také se ukázalo, že kdo nezná Dona Bosca, nezná ani jeho Preventivní program. Druhá hypotéza byla zaměřena na osobnost bratra Rogera a ekumenismus. Bylo zkoumáno, jak moc souvisí *znalost osobnosti Bratra Rogera se znalostí ekumenismu*. Na základě výsledků bylo zjištěno, že pokud respondenti znali bratra Rogera, tak znali i ekumenismus a jen malá skupina respondentů neznala ani bratra Rogera ani ekumenismus. Pátá hypotéza zkoumala, jestli respondenti, kteří se *zajímají o spiritualitu, také čtou Bibli*. Ukázalo se, že většina respondentů, která se zajímá o spiritualitu, také čte i Bibli. Poslední hypotéza ověřovala, jestli je *mezi prostředím,*

kde je spiritualita prožívána a tím co ve svém životě děláme, nějaká souvislost. Na základě výsledků bylo zjištěno, že povolání a prostředí, kde je naše spiritualita prožívána, spolu nesouvisí.

Závěr

Úvod jsem započala citací o spiritualitě. V závěru začnu též citací tentokrát o duchovní cestě životem: „*Drama života nespočívá ve střetu svobody se slepým osudem. Zápas je hlubší a niternější: tím „jiným“, který mne ovládá, jsem ve skutečnosti já sám, já sám v hlubinách, kde je pro mne skoro nemožné se znát. Osud člověka spočívá v tom, jak tuto nejvyšší svobodu, toto tváří v tvář sobě samému, uchopí.*“⁷² Náš spirituální či chceme-li duchovní vývoj záleží hlavně na nás. Jistě člověk v různých fázích života bývá ovlivněn rozmanitostmi tohoto světa a bytím v něm. Ovšem rozhodnutí jsou na nás. Ukazuje se, že ani dobré morální působení nemusí mít vliv na naše správná rozhodnutí a naopak. Při rozhodování pak mohou být osobnosti, kterým nasloucháme, klíčovými pomocníky. A zase je jen na nás, jaké osobnosti si vybereme nebo jaké nás osloví. V případě této práce to byly právě osobnosti Don Bosco a bratr Rogere.

Práce začíná úvodem, který se zamýšlí nad spiritualitou, mládeží a zmiňuje osobnosti Dona Bosca a bratra Rogera. V závěru popisuje, co v práci nalezneme.

Teoretická část začíná kapitolou *O spiritualitě*, kde je v první části rozebrána etymologie tohoto slova a v druhé popisuje tento pojem.

Kapitola *Období adolescence* začíná popisem pojmu mládež a to po stránce tělesné i duchovní přičemž používá výzkumy autorů jako Lawrence Kohlberg nebo Fritz Oser. Dále pokračuje nahlédnutím do volnočasové problematiky mládeže dnešní i minulých století.

Třetí kapitola s názvem *Spiritualita a výchova* se v první části zabývá duchovní složkou osobnosti a ve druhé části pak duchovní výchovou a vlivy které jsou s touto oblastí spojeny. *Don Bosco a bratr Roger* jsou předmětem, čtvrté a zároveň poslední kapitoly, teoretické části. V této kapitole se dočteme o životě a díle obou osobností.

Praktická část začíná cílem a popisem praktické části. Výzkumné šetření je pak rozděleno na popisnou statistiku, ověřování hypotéz a diskusi. Z výzkumného šetření vyšlo na jevo, že vliv Dona Bosca na člověka dnešní doby je větší než vliv bratra Rogera. Jak už jsem uvedla výše může to být dáno časovým horizontem, který dělí

⁷²Dom Samuel *Celým srdcem*, s. 136,

obě osobnosti. Vzhledem k vzrůstajícímu zájmu o ekumenismus je bratr Rogere určitě na dobré cestě Dona Bosca „dohnat“. Za zmínku stojí určitě to, že křesťanská spiritualita je stále zajímavá pro mnoho lidí.

Práci ukončuje šestá kapitola závěrem.

Téma spirituality člověka v průběhu dvou století a vlivu osobností na její utváření je rozmanité. Prvotním faktorem je období adolescence, kdy se člověk ocitá v rozporu se sebou samým. Z dítěte se stává dospělý člověk a tento „přerod“ je plný hledání a objevování. Kdy je člověk opravdu dospělý je ovšem otázka. Zralost totiž neurčuje věk, ale zkušenosti.⁷³ Praktická práce je poznamenána velmi malým počtem respondentů. Každý takový výzkum vložený na sociální sítě se dá totiž přirovnat k malému dobrodružství, o kterém nikdy neodhadnete jak dopadne. V tomto případě tato dobrodružná cesta skončila příliš brzy. Na sociálních sítích je mnoho jiných a pro dnešního člověka zajímavějších témat než byl tento dotazník.

Výše je uvedeno, že k autoritám je dnešní člověk spíše kritický. Proto jsem si téma vybrala. Je zřejmé, že záleží na tom jaká autorita to je. Rozhodně to nebývá autorita plná příkazů a kritiky. Obě dvě osobnosti byly milujícími autoritami a to je zásadní věc, která hýbe duchovním světem člověka.

⁷³Thorová, K. *Vývojová psychologie*, s. 433.

Použitá literatura

DŘÍMAL, L. *Preventivní systém Dona Boska*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3888-7.

ŘÍČAN, P. a JANOŠOVÁ, P. *Spirituální výchova v rodině*, Praha: Portál 2016. ISBN 978-80-262-1098-6.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*, Brno: Paido 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

DUDA, M. a SMELÝ, I. *Spiritualita, náboženstvo a adolescent*, Prešov: Prešovská univerzita v Prešove 2013. ISBN 978-80-555-0726-2.

HEJDÁNEK, L. *Filosofie a víra*, Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku 1990. ISBN 80-85241-02-1.

ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál 2007. ISBN 978-80-7367-312-3.

GODDETOVÁ, E.T. *Umění jednat s dospívajícími*, Praha: Portál 2001. ISBN 80-7178-492-3.

DOM SAMUEL *Celým srdcem*, Praha: Triáda 2013. ISBN 978-80-7474-069-5.

THOROVÁ, K. *Vývojová psychologie*, Praha: Portál 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

WEST, G. K. *Dobrodružství psychického vývoje*, Praha: Portál 2002. ISBN 80-7178-684-5.

ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*, Praha: Grada 2007. ISBN 978-80-247-1174-4.

KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1986.

VOJTÍŠEK, Z. , DUŠEK, P. , MOTL, J. *Spiritualita v pomáhajících profesích*, Praha: Portál 2012. ISBN 978-80-262-0088-8.

ALTRICHTER, M. *Příručka spirituální teologie*, Olomouc: Refugium Velehrad-Roma 2007. ISBN 978-80-86715-71-1.

COULSON, J. , CARR C. T. , HUTCHINSON, L. , EAGLE, D. *The English Illustrated Dictionary*, London: Oxford University Press 1986. ISBN 0-86163-112-9.

ALTRICHTER, M. *Krátké dějiny křesťanské spirituality*, Olomouc: Refugium Velehrad-Roma 2013. ISBN 978-80-7412-132-6.

MARTÍNEK, M. *Ztracená generace?*, Svitavy: Trinitas 2006. ISBN 80-86885-14-3.

LANGMAJER, J. , KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*, Praha: Grada 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

THOROVÁ, K. *Vývojová psychologie*, Praha: Portál 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

SCHUTZ, R. *Vyvolit si lásku*, Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství 2014. ISBN 978-80-7195-844-4.

ŠPIDLÍK, T. , ČEMUS, R. , RUPNIK, M. I. , ŠTREMFLJ, M. , TENACE, M. *Spiritualita, formácia a kultúra*, Velehrad: Refugium Velehrad-Roma 1995. ISBN 80-901957-1-7.

VAŽANSKÝ, M. SMÉKAL, V. , *Základady pedagogiky volného času*, Brno: Paido 1995. ISBN 80-901737-9-9.

PÁVKOVÁ, J. HÁJEK, B. , HOFBAUER, B. , *Pedagogika volného času*, Praha: Portál 1999. ISBN 80-7178-569-5.

BOSCO, T. *Don Bosco*, Praha: Portál 2004. ISBN 80-7178-967-4.

BUCCELLATO, G. *Kořeny spirituality Dona Bosca*, Praha: Portál 2015 ISBN 978-80-262-0904.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*, Praha: Grada 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Radio Vaticana.cz [online]. 2017 [cit. 23. 7. 2016] Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=24133>.

FarnostRovečné.cz [online]. 2016 [cit. 28. 6. 2016] Dostupné z: http://www.rovecne.farnost.cz/jeruzalem/zpravodaj_novy_jeruzalem72016.pdf.

PŘÍLOHY

Příloha č.1

Dotazník spirituality

Dobrý den,
tento dotazník je formou výzkumu o spiritualitě. Vím, že výzkumů a dotazníků je dnes nepřeberné množství přesto prosím o vyplnění. Moje diplomová práce je zaměřena na spiritualitu mládeže v 19 a 20st. Z obou století jsem si vybrala jednu osobnost, která měla na mladé a jejich spiritualitu velký vliv. Jedná se o bratra Rogera a Dona Bosca. Dotazník pak má ukázat jak moc jsou tyto osoby v křesťanském povědomí známé bez ohledu na věkovou kategorii. Dotazník též zahrnuje otázky na spiritualitu. Děkuji za pochopení .

1. Kolik je ti let?

2. Jsi dívka-žena X chlapec-muž

3. Věříš v Boha

Ano

Ne

něco nad námi je

4. Znáš osobnost Dona Bosca

Ano

Ne

slyšel(a) jsem o něm

5. Zajímáš se o spiritualitu?

Ano

Ne

slyšel(a) jsem o ní

6. Říká ti něco jméno Bratr Roger?

Ano

Ne

slyšel(a) jsem o něm

7. Jaké je tvoje povolání?

student

pracující

mateřská dovolená

jiné

8. Znáš tohoto muže?

Ano

Ne

Někde jsem ho viděl

9. Jaká spiritualita tě přitahuje?

křesťanská

budhistická

islamistická

hinduistická

jiná

10. Jaká osobnost, společenství nebo spiritualita tě v poslední době oslovila.

11. Navštěvuješ křesťanská společenství?

Ano

Ne

Někdy

12. Máš rád setkání typu Charismatické konference?

Ano

Ne

Nevím co to je

13. Byl(a) jsi někdy na setkání mládeže které pořádá komunita z Taizé?

Ano

Ne

Nikdy jsem o tom neslyšel(a)

14. Byl(a) jsi někdy v některém ze salesiánských center?

Ano

Ne

Žádné neznám

15. Prožíváš svoji spiritualitu (duchovno) raději v komunitě nebo spíše o samotě?

16. Víš čeho se týká preventivní systém Dona Bosca?

Ano

Ne

Mám určitou představu

17. Myslíš, že je vhodné starat se o chudé lidi na jiných kontinentech?

Ano

Ne

Jen v určitých situacích

18. Znáš někoho ve svém okolí kdo potřebuje finanční nebo duchovní pomoc?

Ano

Ne

Mám určité tušení

19. Když si nevíš rady nebo máš problémy uchyluješ se k modlitbě?

Ano

Ne

Někdy

20. Zpíváš rád na mších, duchovních setkáních, poutích?

Ano

Ne

Záleží na tom o jakou hudbu či píseň se jedná

21. Říká ti něco citát " Vyvolit si lásku"

Ano

Ne

Někde jsem to slyšel(a)

22. Domníváš se, že křesťanská výchova je v dnešní době potřebná?

Ano

Ne

Jen v některých případech

23. Inspiruješ se některým svatým, jestli ano napiš kterým.

24. Čteš Bibli?

Ano

Ne

Občas

25. Slyšel jsi někdy o citát "Bez lásky není důvěry a bez důvěry není výchovy?"

Ano

Ne

c) něco mi to říká

26. Říká ti něco slovo ekumenismus?

Ano

Ne

c) slyšel(a) jsem o tom